LÄHITAPIOLA
KAINUU-KOILLISMAA

Vuosikertomus 2016

Turvallisempaa ja terveempää elämää

Toiminta-ajatus ja visio

LähiTapiolan tehtävänä on turvata asiakkaidensa elämää ja menestystä. Visionamme on tarjota suomalaisille turvallisempaa ja terveempää elämää. Elämänturva merkitsee asiakkaillemme kokonaisvaltaista ja ennakoivaa palvelua.

LähiTapiola lyhyesti

LähiTapiola-ryhmä on keskinäinen eli asiakkaiden omistama yhtiöryhmä, joka palvelee henkilö-, maatila-, yrittäjä-, yritys- ja yhteisöasiakkaita.

Yhtiöryhmän muodostavat 20 alueellista keskinäistä vakuutusyhtiöitä sekä valtakunnalliset LähiTapiola Vahinkoyhtiö, LähiTapiola Henkiyhtiö, LähiTapiola Varainhoito sekä LähiTapiola Kiinteistövarainhoito.

LähiTapiolan henkilöstömäärä on noin 3 400, josta puolet työskentelee alueyhtiöissä.

Omistaja-asiakkaita on lähes 1,6 miljoonaa.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa

Kainuu-Koillismaa on selkeä aluekokonaisuus, joka kattaa pitkän matkan itäistä rajaa. Alueyhtiön toimialue pitää sisällään Kainuun maakunnan ja Koillismaan seutukunnan. LähiTapiola Kainuu-Koillismaa on alueen vahinkovakuuttamisen markkinajohtaja noin 41 prosentin osuudella.

Alueyhtiö palvelee henkilö-, maatila-, yrittäjä-, yritys- ja yhteisöasiakkaita. LähiTapiolan tuotteisiin ja palveluihin kuuluvat vahinko- ja henkivakuuttaminen sekä sijoittamisen ja säästämisen palvelut. Kauttamme saat myös eläkevakuuttamisen ja pankin palvelut.

Alueyhtiöllä on noin 39 000 omistaja-asiakasta, joita palvelee 57 ammattilaista.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa on asiakkaidensa omistama. Se tarkoittaa, että asiakkailla on todelliset ja toimivat vaikuttamiskanavat ja oikeus osallistua alueyhtiön yhtiökokoukseen. Omistaja-asiakkaat valitsevat yhtiökokouksessa hallintoneuvoston, johon kuuluu 21 jäsentä eri puolilta toimialuetta. Hallintoneuvos valitsee 7-jäsenisen hallituksen.

Sisällysluettelo

Vaikuttava tulos vaativissa olosuhteissa **4**
HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 1.1. – 31.12.2016 ..... **6**
LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö 2016 6
Asiakkaat ja asiakasedut 8
Vakavaraisuus ja riskienhallinta 9
Hallinto, henkilöstö, palkitseminen 11
Vastuullisuus 13
Tilikauden jälkeiset tapahtumat 14
Tulevaisuuden näkymät 15
LähiTapiola Kainuu-Koillismaa **16**
Tuloslaskelma 16
Tase 17
Epäsuora rahoituslaskelma 18
Tunnusluvut 19
Tilinpäätöksen liitetiedot **20**
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet 20
Riskienhallinnan liitetiedot 24
LähiTapiola Kainuu-Koillismaa tuloslaskelman ja taseen liitetiedot 27
Tunnuslukujen laskentakaavat ja tunnuslukujen laskentaperiaatteet 38
Ehdotus voiton käyttämisestä **40**
Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen 31.12.2016 allekirjoitukset 41
Tilinpäätösmerkintä **42**
Tilinpäätarkastuskertomus **43**
Hallintoneuvoston lausunto **45**

Vaikuttava tulos vaativissa olosuhteissa

Toimitusjohtajan katsaus

Vuosi 2016 oli LähiTapiola Kainuu-Koillismaan 152. toimintavuosi. Suoriuduimme siitä kunnialla, vaikka alueemme ei olekaan talouden osalta vielä täysissä voimissaan.

Ulla Sipilä

Kainuu-Koillismaan alueella ilmoilla on entistä enemmän positiivisia signaaleja, joskin taantuman vaikutukset ja muuttotappio ovat tehneet kannattavan kasvun saavuttamisesta vaativaa. Keväällä julkaistu pk-yritysbarometri osoittaa, että alueemme yrityspäättäjät ovat tulevaisuutta kohtaan toiveikkaampia kuin viime syksynä. Loppuvuonna kuulimme hyviä uutisia paikallisten työllistäjien suurista tilauksista sekä kehityksestä kaivostoiminnassa, bioetanolitehtailla sekä pelialalla. Työllisyydenkin osalta suunta on oikea. Positiivinen vire näkyy myös alueyhtiön toiminnassa:

asiakkaidemme varovaisuus investointien suhteen näyttää hiljalleen väistyvän ja kasvun edellytysten kohentuessa meiltäkin kysytään useammin neuvoa.

Liiketoiminnan kannalta vuosi 2016 oli hyvin onnistunut ja teimme erinomaisen tuloksen. Tärkein tekijä sen takana ei ollut niinkään myynnin kasvu tai liikekulujen säästäminen, vaan erittäin matala vahinkokulu. Jäimme jälkeen maksutulon kasvutavoitteen osalta, mutta alueyhtiön liikevoitto oli erinomainen ja sijoitustoiminnan tuotto nousi huomattavasti odotettua paremmaksi. Voimme olla tulokseen tyytyväisiä, vaikka sitä ei saavutettukaan kaikilla suunnitelluilla toimenpiteillä.

Olemme edelleen alueemme markkinajohtaja selvällä, yli 40 prosentin markkinaosuudella. Pitkäjänteisen riskinvalintatyömme ja riskinvalintaohjeen säntillisen noudattamisen ansiosta vakuutuskantamme on erittäin hyvässä kunnossa. Sen seurauksena Kainuu-Koillismaan vahinkosuhde on kaikista LähiTapiolan alueyhtiöistä matalin.

Kehitystyötä asiakkaan ehdoilla

Omalla toimialallamme näkyy nyt entistä selvemmin terveys- ja hyvinvointibuumin vaikutus. Omasta terveydestä huolehtiminen kiinnostaa kuluttajia, ja olemme vastanneet tähän trendiin etenkin älyhenkivakuutuksen avulla. Jatkossa uusilla palveluilla ja tuotteilla on yhä tärkeämpi rooli paitsi alan kehityksessä, myös elämänturvan rakentamisessa. Elämänturvassa on kyse yksittäisten turvallisuus- ja terveysnäkökulmien lisäksi laajemmasta kokonaisuuden hallinnasta, sillä elämänturvaa luovat myös säästämisen ja sijoittamisen palvelut. Pyrimme määrätietoisesti kehittymään kaikilla näillä osa-alueilla, jotta osaamisemme pysyy asiakkaiden luottamuksen arvoisena myös tulevaisuudessa.

Kehitystyömme ytimessä on asiakas. Viime vuonna se näkyi esimerkiksi toteuttamassamme asiakaskohtaamisen mallin uudistuksessa, jonka avulla asiakkaan elämäntilanteesta saadaan mahdollisimman kattava kuva. Selkeytimme myös eräitä henkilöstömme toimenkuvia ja uudistimme organisaatiotamme niin, että maatila- ja yritysasiakkaista vastaa jatkossa yksi liiketoimintajohtaja ja henkilöasiakkaista toinen. Päätöksen tavoitteena on tarjota entistä parempaa esimiestukea asiakaspalvelu- ja myyntitiimeille.

Tyytyväinen henkilöstö tekee tyytyväisiä asiakkaita

Asiakaspalvelulla on valtava painoarvo tilanteessa, jossa digitalisaatio muuttaa asiakaskäyttäytymistä kovaa vauhtia. Huomattava osa asioinnista on jo ehtinyt siirtyä toimipisteistämme uusiin sähköisiin kanaviin. Tilanne on meille hieno mahdollisuus, sillä ainutlaatuisen asiointikokemuksen tarjoaminen kaikissa kanavissa konttoreista verkkoon on erinomainen keino erottautua paikallisessa kilpailijakentässä.
Asiakastyytyväisyytemme on jo hyvällä tasolla, mutta keskitymme vastaisuudessakin esimerkiksi asiakaskohtaamisten havainnointiin ja pyrimme löytämään näin uusia tapoja parantaa palvelun laatua.

Menestyksemme riippuu paljolti myös henkilöstömme tyytyväisyydestä. Vaalimme sitä varmistamalla, että asiantuntijoillamme on hyvät edellytykset vaikuttaa oman työnsä sisältöön ja osallistua sitä koskevaan päätöksentekoon. Esimerkiksi ehdotus alueyhtiön ja palveluyhtiön välisen työnjaon täsmennyksestä, jolla vapautimme palveluneuvojille lisää aikaa asiakasneuvontaan toimipisteissä, oli lähtöisin työntekijöiltä itseltään.

Meillä on alueellamme pitkät juuret, ja toimintaamme on aina kuulunut vahvan, paikallisen palvelun lisäksi tiivis osallistuminen alueemme elämään. Sankarikoulutuksissa tarjosimme viime vuonna 638 asiakkaallemme kattavat alkusammutustaidot, ja myönsimme myös kahdelle asiakkaallemme oikeaan aikaan oikeassa paikassa -palkinnon heidän onnistuttua estämään uhkaavaa suurvahinkoa tapahtumasta. Pitkäaikaisista yhteistyökumppaneistamme keskeisessä roolissa on ollut esimerkiksi vastuullista junioriurheilu- ja hyväntekeväisyystyötä tekevä Sotkamon Jymy.

Kiitän vuodesta 2016 asiakkaitamme heidän vankasta luottamuksestaan paikallista toimijaa ja palvelua kohtaan. Meidän on ollut ilo kehittää yhdessä alueen elinkeinoelämää kanssanne. LähiTapiola Kainuu-Koillismaan henkilöstö ansaitsee suuren kiitoksen erinomaisesta työstä ja asenteestaan, ja hallitus ja hallintoneuvosto niin ikään panoksestaan ja tärkeästä paikallisesta asiantuntemuksesta.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 1.1. – 31.12.2016

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö (myöh. LähiTapiola Kainuu-Koillismaa) kuuluu LähiTapiola-ryhmään, jonka johtavana yrityksenä toimii LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö (LähiTapiola Vahinkoyhtiö, y-tunnus 0211034-2). LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen toimintakertomus ja tilinpäätös on julkaistu LähiTapiolan verkkosivuilla www.lahitapiola.fi.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö 2016

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan tulos ylitti odotukset.

- Liikevoitto ryhmän paras
- Riskisuhde ryhmän paras
- Kokonaispääoman tuottoprosentti käyvin arvoin ryhmän paras

Tulostiivistelmä

(% / milj. euroa)	**2016**	2015
Liiketulos	**4,2**	2,2
Kokonaistulos	**5,0**	2,5
Tilikauden tulos	**3,6**	1,4
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	**4,2**	1,7
Kokonaispääoman tuotto, %	**11,6**	6,2
Vakavaraisuusasema, %	**308**	212

Myönteistä toimintavuodessa oli hyvä vahinkokehitys, mikä selittyy pitkäjänteisellä riskienhallintatyöllä ja suurvahingoilta välttymisellä.
Vahinkovakuuttamisen osalta yksityis- ja yritysasiakasliiketoiminta kohensivat tulostaan vuoden takaisesta.
Sijoitusvuosi alkoi alakuloisissa tunnelmissa, mutta jälkimmäinen vuosipuolisko mentiin myötätuulessa. Brexitistä ja Trumpin valinnasta markkinat toipuivat nopeasti. Omassa sijoitustoiminnassa onnistuttiin hyvin.
Muiden tuottojen osuus väheni yli 10 prosenttia edelliseen vuoteen nähden johtuen välitysliikkeenä olevan liikennevakuutuskannan laskentatavan muutoksesta.
Taloudellinen tulos oli hyvä, vaikka myynti jäi vahinkovakuutuksessa alle asetettujen tavoitteiden.

Avainluvut

(% / milj. euroa)	**2016**	2015
Riskisuhde ilman perustekorkokulua, %	**47,1**	58,7
Riskisuhde, %	**47,1**	58,7

Toimintakulusuhde, %	**35,1**	34,3
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua, %	**82,2**	93,0
Yhdistetty kulusuhde, %	**82,2**	93,0
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin, %	**4,8**	3,2
Vak.tekninen vastuuvelka	**27,7**	28,6
Oma pääoma	**11,3**	7,9
Pohjarahasto	**1,5**	1,5
Takuupääoma	**4,7**	4,7
Varmuusrahasto	**1,5**	0,3
Edellisten tilikausien voitto/tappio	**0,0**	0,0
Tilikauden voitto/tappio	**3,6**	1,4
Taseen loppusumma	**40,9**	37,8

Liiketulos

Liiketulokseksi muodostui 4 184 t€, mikä oli 19 518 t€:n liikevaihdosta 21,4 %. Vuoden 2015 liikevoittoprosentti oli 11,5 %.

Maksutulo ja maksetut korvaukset

Ensivakuutuksen maksutulo oli 17 230 t€, missä kasvua 0,25%. Luottotappioita kertyi 18 t€.
Kertomusvuoden maksetut korvaukset (sisältäen korvaustoiminnan liikekulut ja poistot) ennen jälleenvakuuttajan osuuksia oli 9 817 t€.

Yhdistetty kulusuhde

Yhdistetty kulusuhdeprosentti kertomusvuonna oli 82,2 % (2015 93,0 %), mikä muodostuu vahinkosuhteesta 54,3 % (64,9 %) ja liikekulusuhdeprosentista 27,9 % (28,1 %).

Muut tuotot ja kulut

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan palvelumyyntiä ovat vakuutusten myynti- ja kannanhoitopalveluiden tuottaminen LähiTapiola Keskinäiselle Vakuutusyhtiölle, LähiTapiola Henkivakuutusyhtiölle ja Eläkevakuutusyhtiö Elolle. Lisäksi LähiTapiola Kainuu-Koillismaa on tuottanut korvauspalveluita ja vahinkotarkastuspalveluita LähiTapiola Keskinäiselle Vakuutusyhtiölle ja muille alueyhtiöille. Edellä mainittujen palveluiden myynnistä saatavat tuotot on kirjattu tuloslaskelmaerään Muut Tuotot ja niiden tuottamisesta aiheutuneet kulut on kirjattu tuloslaskelmanerään Muut Kulut. Muut tuotot olivat 1 280 t€ ja Muut Kulut 1 122 t€.

Sijoitustoiminta

Sijoitustoiminnan tuotot sitoutuneelle pääomalle (39 348 t€) olivat 1 868 t€ (1 134 t€ /2015). Sijoitustoiminnan tuottoprosentti sitoutuneelle pääomalle oli 4,8 % (3,1 %/2015).

Osakesijoitukset sitoutuneelle pääomalle olivat 10 039 t€ (8 257 t€/2015). Osakesijoitukset tuottivat sitoutuneelle pääomalle 5,6 % (12,3%/2015).

Korkosijoitukset sitoutuneelle pääomalle olivat 23 805 t€ (22 774 t€/2015). Korkosijoitukset tuottivat sitoutuneelle pääomalle 5,6 % (0,2%/2015).

Kiinteistösijoitukset sitoutuneelle pääomalle olivat 5 462 t€ (5 279 t€/2015). Kiinteistösijoitukset tuottivat sitoutuneelle pääomalle 0,8 % (3,8 %/2015)

Tilikauden merkittävät tapahtumat

Vuonna 2016 käynnistyi uusi elämänturvastrategia, jolla tarjoamme asiakkaillemme turvallisempaa ja terveempää elämää. Muina painopisteinä strategiassa ovat asiakaskeskeinen uudistuminen, kasvu sekä tehostaminen. S-ryhmän strategisen yhteistyön tuloksena LähiTapiolan vakuutukset ovat nähtävillä ja osittain ostettavissa myös S-mobiilipalvelussa. Asiakas- ja vakuutusjärjestelmien uudistaminen käynnistettiin uuden strategian mukaisesti.

Solvenssi II vakavaraisuussääntely astui voimaan vuoden 2016 alussa. Uuteen sääntelyyn on varauduttu jo aikaisemmin päivittämällä hallintojärjestelmä vastaamaan uudistetun vakuutusyhtiölain säännöksiä sekä kehittämällä vakavaraisuuden ja riskienhallinnan laskenta- ja raportointijärjestelmiä sekä raportointikäytäntöjä vaatimusten mukaisiksi.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan hallintoneuvosto on 25.11.2016 päättänyt yhtiön toiminnan laajentamista käsittämään 1.7.2017 myös lakisääteisen liikennevakuutuksen. Yhtiö on 22.12.2016 jättänyt Finanssivalvonnalle hakemuksen toimiluvan laajentamisesta koskemaan myös liikennevakuutusta.

Alueyhtiön organisaatiota muutettiin siten, että yksityistalous- sekä maatila- ja yritysliiketoiminnat eriytettiin kahden liiketoimintajohtajan vastuulle ja samalla kirkastettiin myynnin ja asiakaspalvelun rooleja. Vakuutusturvan kartoittamiseen ja kokonaispalvelun tarjoamiseen tähtäävä asiakaskohtaamisen malli otettiin käyttöön myynti- ja asiakaspalvelutapaamisissa. Toimistoihin tulevien puheluiden vastaaminen siirrettiin Palveluyhtiön asiakaspalvelukeskukseen ja näin vapautettiin palveluneuvojien aikaa ajanvarauksella tapahtuviin huolenpitotapaamisiin toimistoilla.

Kajaanin Prismassa aloitti 1.6.2016 toimintansa edustajien hoitama palvelupiste ja Kuusamon Prismaan perusti edustaja oman työpisteensä.

Automatisaatio eteni korvaustoiminnoissa etenkin ajoneuvovahinkojen korjauslaskujen käsittelyn osalta.

Henkilövahingoista merkittävä osa tulee käsittelyyn TerveysHelppi –palvelun kautta, johon palveluun soittamalla asiakas saa neuvot tapaturman tai sairauden hoitamiseksi tai asiakkaalle varataan tarvittaessa aika lähimpään hoitolaitokseen.

Asiakkaat ja asiakasedut

LähiTapiola-ryhmän toiminnan ylijäämä käytetään omistaja-asiakkaiden hyväksi maksun alennuksina, asiakashyvityksinä ja palvelujen kehittämisenä. Osa tuloksesta käytetään kartuttamaan yhtiön vakavaraisuutta, jolloin varmistetaan asiakkaiden edut tulevaisuudessakin.

Omistaja-asiakkaan palveluetuja ja Elämänturvaa ovat muun muassa TerveysHelppi, Älyhenkivakuutus ja Hätäpalvelu. Vuonna 2016 noin 27 000 henkilölle koulutettiin alkusammutustaidot LähiTapiolan Sankarikoulutuksissa.

Lähi-Tapiola Kainuu-Koillismaa koulutti alueellaan 1484 henkilöä.

Etujen määrää lisää myös yksityistalousasiakkaiden vakuutuksia koskeva bonusyhteistyö S-ryhmän kanssa.

Yksityistalouksien keskittämisalennusten kokonaismäärä nousi 1,6 miljoonaan euroon.

Toimintaympäristö

Vahinkovakuutustoiminta

Suomen talous osoitti hienoisia piristymisen merkkejä vuonna 2016. Vuoden 2016 aikana kasvu vahvistui yksityisen kulutuksen ja rakennusinvestointien vetämänä. Viennin kasvu jäi yhä odotettua vaisummaksi. Aluetalouskehityksen aallonpohja on saavutettu ja näkymien odotetaan vähitellen parantuvan. Kasvu on kuitenkin ollut maltillista ja alueelliset erot voivat olla huomattavia.

Finanssialan Keskusliitto (FK) arvioi ensivakuutuksen maksutulon kasvavan vuonna 2016 noin prosentin. Vahinkomenon arvioidaan kasvavan noin 5 %. Työtapaturmavakuutuksen maksutulon arvioidaan alenevan. Liikennevakuutuksen, vapaaehtoisen autovakuutuksen, muun tapaturma- ja sairausvakuutuksen maksutulon arvioidaan pysyvän ennallaan tai kasvavan hieman edellisvuodesta. Vahinkovakuutuksen yhdistetty kulusuhde on pysynyt hyvällä tasolla.

Sijoitustoiminta

Vuonna 2016 oli paljon yllättäviä tapahtumia ja markkinoiden reaktiot niihin odottamattomia. Alkuvuotta sävyttivät pelot USA:n taantumariskeistä sekä Kiinan talouskasvun hallitsemattomasta hidastumisesta. Tammi-helmikuussa makrotalouden heikkous aiheutti voimakkaita arvonlaskuja osakemarkkinoilla sekä muissa riskillisimmissä omaisuuserissä. Kevään mittaan suhdanneriskit alkoivat kuitenkin helpottaa ja osakemarkkinat kääntyivät trendinomaiseen nousuun.

Kesäkausi oli politiikan areenoilla dramaattinen. Britannia päätti juhannuksen kansanäänestyksessä irtautua Euroopan unionista. Vaikka ns. Brexit-päätös oli aluksi melkoinen järkytys, vaikutukset talouteen ja sijoitusmarkkinoihin jäivät kuitenkin lyhytaikaisiksi. Ainoa pitkäkestoinen seuraus oli punnan merkittävä heikkeneminen.

Markkinat hermoilivat ennen Yhdysvaltain presidentinvaaleja, mutta jo vaaleja seuraavana päivänä markkinat alkoivat hinnoitella positiivisesti tulevan presidentin mahdollisen elvytyspolitiikan vaikutuksia.

Keskuspankkipolitiikka oli vuonna 2016 kokonaisuutena elvyttävää ja markkinoita tukevaa. USA:n keskuspankki FED oli aloittanut koronnostot jo joulukuussa 2015 mutta suhdanne-epävarmuuden ja poliittisten riskien vuoksi jatkoi niitä vasta vuoden 2016 lopussa. Euroopan keskuspankki EKP jatkoi talouden massiivista elvytystä ja laajensi arvopapereiden osto-ohjelmansa koskemaan myös hyvälaatuisia yrityslainoja.

Maailman osakemarkkinoiden euromääräinen kokonaisvuosituotto oli erinomainen, noin 11 %. Suomen osakemarkkinoilla kokonaistuottoa kertyi noin 13 %, mutta Euroopassa kokonaistuotto jäi alle 2 %:n. USA:n ja kehittyvien markkinoiden osakkeiden euromääräinen kokonaistuotto oli noin 15 %. Korkomarkkinoilla tuottovaatimukset kääntyivät vuoden jälkipuoliskolla nousuun parantuneiden kasvunäkymien sekä voimistuneiden inflaatio-odotusten myötä. Nimelliskorkojen noususta huolimatta euroalueen valtionlainojen vuosituotto oli yli 3 %. Valuuttamarkkinoilla euro heikkeni Yhdysvaltain dollaria vastaan noin 3 % ja Japanin jeniin nähden miltei 6 %. Sen sijaan Ison-Britannian puntaa vastaan euro vahvistui lähes 16 %.

Euroopan kiinteistösijoitusmarkkinat jatkuivat vuonna 2016 vilkkaina, vaikka volyymit laskivat jonkin verran vuoteen 2015 verrattuna. Suurin syy laskulle oli kaupankäynnin hiljeneminen Iso-Britanniassa maan EU-eron johdosta. Vuonna 2016 Suomessa tehtiin kiinteistökauppoja enemmän kuin kertaakaan aikaisemmin ja transaktiovolyymi nousi n. 7,0 miljardiin euroon. Toimitilavuokrissa ei tapahtunut isoja muutoksia Suomessa ja tilakysyntä oli laskussa käyttäjäyritysten tehostaessa tilankäyttöään.

Vakavaraisuus ja riskienhallinta

Vakavaraisuuden hallinta

LähiTapiola -ryhmän ja sen vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden valvonta perustuu EU-tason Solvenssi II-säännöstöön, joka tuli voimaan 1.1.2016. LähiTapiola-ryhmä ja sen vakuutusyhtiöt laskevat vakavaraisuuden käyttämällä standardikaavaa. LähiTapiola -ryhmä muodostaa myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain (jäljempänä RaVa) mukaisen vakuutus- ja rahoitusryhmittymän. LähiTapiola Vahinkoyhtiö toimii ryhmän johtavana yrityksenä ja sen tehtävänä on varmistaa, että ryhmä ja sen yhtiöt täyttävät lakisääteiset vakavaraisuuteen liittyvät vaatimukset.

LähiTapiola vahinkovakuutusyhtiöt ovat vakavaraisimpia vahinkovakuutusalan toimijoita Suomessa. Täten ryhmän vakavaraisuus on lujalla pohjalla toimintaympäristön taloudellisesta epävarmuudesta huolimatta.

Vakavaraisuuden hallinta on osa ryhmän ja sen yhtiöiden riskienhallintaa. Keskinäisen yhtiömuodon vuoksi vakavaraisuuden hallinnassa korostetaan asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvaa varmistamista koko ryhmän ja sen yhtiöiden hyvällä vakavaraisuudella.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja alueyhtiöiden välillä on solmittu yhteisvastuusopimus, jonka tarkoituksena on turvata LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden vakavaraisuus. Sopimus määrittelee toimintaperiaatteet päätöksentekomenettelyineen sellaista poikkeuksellista tilannetta varten, jossa jonkin ryhmään kuuluvan yhtiön vakavaraisuus on vaarantunut tai vaarantumassa. Sopimuksen mukaan LähiTapiola Vahinkoyhtiö ja alueyhtiö ovat velvollisia pääomittamaan ryhmän toista yhtiötä edellyttäen , että yhtiön oma vakavaraisuus on riittävän hyvällä tasolla ja myös säilyy hyvällä tasolla pääomituksen jälkeen. Yhteisvastuusopimuksen velvoittaman pääomituksen määrä on rajoitettu suhteessa pääomittavan yhtiön omaan varallisuuteen.

Yhteisvastuusopimuksessa on sovittu myös siitä, että LähiTapiola Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön ja ryhmän varainhoitoyhtiöiden (LähiTapiola Varainhoito Oy, LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy, LähiTapiola Kiinteistöpääomarahastot Oy) vakavaraisuutta tuetaan tarvittaessa vastaavin periaattein takuu- ja osakepääomaosuuksien mukaisissa suhteissa. Nämä yhtiöt eivät kuitenkaan ole yhteisvastuusopimuksen osapuolia, eivätkä näin ollen voi sopimukseen vedoten vaatia lisäpääomitusta. S-Pankki Oy ei kuulu yhteisvastuusopimuksen piiriin.

Ryhmän kaikkien yhtiöiden vakavaraisuus on tällä hetkellä hyvällä tasolla, jolloin todennäköisyys sille, että joudutaan turvautumaan yhteisvastuusopimuksen mukaisiin pääomituksiin, on hyvin pieni. LähiTapiola – ryhmän vakavaraisuuslaskennassa otetaan huomioon yhteisvastuusopimuksen vaikutus.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan ja ryhmän vakavaraisuuden hallinnasta kerrotaan tarkemmin vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevassa kertomuksessa, joka tullaan julkaisemaan 30.6.2017 mennessä LähiTapiolan verkkosivuille http://www.lahitapiola.fi.

Vakavaraisuussuhde

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan vakavaraisuussuhde (yhtiön oman varallisuuden määrä suhteessa vakavaraisuusvaatimukseen) oli 308 % 31.12.2016. Siten yhtiön vakavaraisuutta voidaan pitää vahvana.

Vahinkovakuutuksen riskiasema

Toiminnan merkittävimmät riskit ovat vahinkovakuutustoiminnan vakuutusriskit, sijoitustoimintaan liittyvät markkinariskit, operatiiviset riskit sekä toimintaympäristön ja strategisen tahtotilan riskit. Vahinkovakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun ja jälleenvakuutussuojiin sekä vastuuvelan riittävyyteen. Markkinariski aiheutuu varojen markkina-arvojen vaihtelusta, sisältäen muun muassa korkojen, osakekurssien tai valuuttakurssien muutoksen aiheuttaman vaihtelun. Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista tekijöistä. Oikeudelliset riskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin.

Toimintaympäristön ja strategisen tahtotilan riskit sisältävät muun muassa yleiseen toimintaympäristöön, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen muutoksiin, kilpailuun ja kilpailijoihin sekä strategian sisältöön liittyvät riskit. Toimintaympäristön riskejä ja strategisia riskejä korostavat vakuutusalalla samanaikainen talouskehityksen epävarmuus ja toimintaympäristön yhä nopeutuva muutosvauhti: mm. digitalisaation tuoma murros, toimialaliukumat, uudenlaiset toimijat ja yhteenliittymät, kansainvälistyminen sekä ilmastonmuutos.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan riskienhallinnasta ja merkittävimmistä riskeistä kerrotaan tarkemmin

tilinpäätöksen riskienhallinnan liitetiedoissa ja vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevassa kertomuksessa, joka tullaan julkaisemaan 30.6.2017 mennessä LähiTapiolan verkkosivuille http://www.lahitapiola.fi.

Hallinto, henkilöstö, palkitseminen

LähiTapiola -ryhmän hallinto ja johtamisjärjestelmä

LähiTapiola -ryhmän ja sen yhtiöiden hallinnossa noudatetaan hyvää hallinnointitapaa, joka perustuu vakuutusalaa koskevaan lainsäädäntöön, Finanssivalvonnan antamiin määräyksiin ja ohjeisiin sekä keskinäisiin vakuutusyhtiöihin soveltuvin osin listayhtiöiden hallinnointikoodiin.

LähiTapiola -ryhmän hallintomalliin vaikuttaa keskeisesti sen vakuutusyhtiöiden keskinäinen yhtiömuoto, jossa vakuutuksenottajat ovat vakuutusyhtiöiden osakkaita. Koska osakkaiden määrä on näin ollen hyvin laaja, on yhtiöiden hallintoneuvostoilla ja hallituksilla juridisten tehtäviensä ohella merkittävä rooli vakuutusyhtiöiden omistajaohjauksessa sekä yhtiöiden ja niiden osakkaiden välisenä vuorovaikutuskanavana.

LähiTapiola -ryhmä muodostaa vakuutusyhtiölain tarkoittaman vakuutusyritysryhmän, jonka lain tarkoittama johtava yritys on LähiTapiola Vahinkoyhtiö. Sillä on tässä roolissaan koko LähiTapiola -ryhmään ulottuva vastuu ryhmän ja sen yhtiöiden luotettavasta hallinnosta, vakavaraisuudesta, riskienhallinnan järjestämisestä, sisäisestä valvonnasta sekä näihin liittyvän viranomaisraportoinnin järjestämisestä.

LähiTapiola -ryhmän yhtiöt ovat järjestäneet keskinäiset vastuunsa ja työnjakonsa ryhmän sisäisin sopimuksin. LähiTapiola-ryhmässä toimii LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen nimittämä yhtiöryhmän johtoryhmä, jossa ovat laajasti edustettuina LähiTapiola-ryhmän eri yhtiöt ja keskeisten yhteisten toimintojen vastuuhenkilöt. Yhtiöryhmän johtoryhmä vastaa hallituksen sille antamien sekä LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden välillä solmitun ryhmäsopimuksen mukaisten valtuuksien puitteissa LähiTapiola-ryhmän strategisten ja muiden ryhmätason yhteisten asioiden valmistelusta, päätöksenteosta ja täytäntöönpanosta sekä yhtiöryhmän ohjaamisen ja kehittämisen kokonaisuudesta.

Yhtiökokous

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan yhtiökokous pidettiin 04.05.2016. Kokouksessa vahvistettiin tilinpäätös vuodelta 2015, päätettiin yhtiön tuloksen käyttämisestä, myönnettiin vastuuvapaus yhtiön hallinnolle ja toimitusjohtajalle sekä valittiin yhtiön tilintarkastaja. Kokouksessa vahvistettiin lisäksi hallintoneuvoston jäsenten lukumäärä ja palkkiot sekä valittiin uudet hallintoneuvoston jäsenet.

Erovuorossa olleista hallintoneuvoston jäsenistä valittiin uudelle toimikaudelle Riikka Huotari, Jukka Kärnä, Sauli Meriläinen, Jorma Heikkinen, Ilkka Parviainen, Hannu Virranniemi ja Markku Ronkainen. Kyösti Naumasen jäljellä olevalle kaudelle (6/2017) valittiin Jari Haapaniemi.

Tilintarkastajaksi valittiin KPMG Oy Ab, jonka nimeämänä yhtiön päävastuullisena tilintarkastajana toimii Tapio Raappana, KHT.

Hallintoneuvosto

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa piti järjestäytymiskokouksensa 22.6.2016. Kokouksessa valittiin hallintoneuvoston puheenjohtajaksi Heikki Kanniainen ja varapuheenjohtajaksi Teuvo O. Leinonen. Hallintoneuvosto kokoontui kolme kertaa.

Hallintoneuvoston nimitysvaliokunta

Hallintoneuvoston nimitysvaliokunnan tarkoituksena on valintaesitysten valmistelun monipuolisuuden ja läpinäkyvyyden varmistaminen valittaessa jäseniä alueyhtiön omiin hallintoelimiin sekä alueyhtiön edustajia tai ehdokkaita muiden LähiTapiola -ryhmään kuuluvien yhtiöiden hallintoelimiin.

Nimitysvaliokunnan muodostavat hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä hallintoneuvoston keskuudestaan valitsemat 1-3 muuta jäsentä. Valiokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jäsenten toimikausi on vuoden mittainen ja kestää kunkin vuoden yhtiökokouksen jälkeisestä hallintoneuvoston järjestäytymiskokouksesta seuraavan vuoden järjestäytymiskokoukseen saakka edellyttäen, että jäsen on edelleen myös hallintoneuvoston jäsen.

Nimitysvaliokunnan puheenjohtajana vuonna 2016 toimi hallintoneuvoston puheenjohtaja Heikki Kanniainen ja jäseninä hallintoneuvoston varapuheenjohtaja Teuvo O. Leinonen ja hallintoneuvoston jäsenet Jarkko Mettala ja Tommi Karjalainen.

Hallitus

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan hallitukseen kuuluu 7 jäsentä.
Hallintoneuvosto nimittää hallituksen jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hallituksen jäsenistä on vuosittain erovuorossa kolmannes.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan hallitus kokoontui 7 kertaa ja piti yhden e-kokouksen vuonna 2016.
Hallituksen jäseniä olivat:

- Aimo Korhonen puheenjohtaja
- Arto Okkonen, varapuheenjohtaja
- Karita Karvonen, jäsen
- Miariikka Tervonen, jäsen
- Timo Leppänen
- Veijo Karhu
- Ville Hälinen

Hallitukselle maksetut palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset ovat tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Yhtiöryhmän johtoryhmä

Yhtiöryhmän johtoryhmän tehtävänä on LähiTapiola-ryhmään kuuluvien yhtiöiden yhteisten ja ryhmätason asioiden valmistelu ja päätöksenteko sekä täytäntöönpanosta huolehtiminen.
Johtoryhmän puheenjohtajana on toiminut pääjohtaja Erkki Moisander, ja sen kokoonpanoon kuuluu LähiTapiola –ryhmän yhtiöiden toimitusjohtajia sekä ryhmän ohjaamisesta ja yhteisistä toiminnoista vastaavia johtajia. Yhtiöryhmä kokoontuu pääsääntöisesti joka toinen viikko.

Toimitusjohtaja

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan toimitusjohtajana toimii Ulla Sipilä.

Lähipiiri

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan lähipiiristä kerrotaan tilinpäätöksen liitetiedoista.

Tilintarkastaja

Yhtiön tilintarkastaja on KPMG Oy Ab, jonka nimeämänä yhtiön päävastuullisena tilintarkastajana toimii Tapio Raappana, KHT.

Valvova viranomainen

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa on julkisen valvonnan alainen vahinkovakuutusyhtiö, jota valvoo Suomen Pankin yhteydessä toimiva Finanssivalvonta. Finanssivalvonta valvoo ja tarkastaa, että vakuutuslaitokset noudattavat lakia ja hyvää vakuutustapaa ja käyttävät toiminnassaan asianmukaisia menettelytapoja. Se seuraa ja arvioi valvottaviensa taloudellista asemaa, johtamis-, valvonta- ja riskienhallintajärjestelmiä, toimintaedellytyksiä sekä toimintaympäristön muutoksia.

Henkilöstö

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan henkilökunnan keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana oli 35 henkilöä. Yhtiön palveluksessa oli vuoden lopussa 35 henkilöä.

Palkitseminen

Palkitsemisjärjestelmän tavoitteena on kannustaa hyvään suoritukseen sekä motivoida ja sitouttaa henkilöitä. LähiTapiola Kainuu-Koillismaan palkitseminen perustuu yhtiöryhmän ja sen yhtiöiden strategiaan ja sen pohjalta asetettuihin tavoitteisiin.

Palkitsemisen perusteena on henkilön hyvä työsuoritus suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Palkkiojärjestelmä on osa kokonaispalkkausta ja se perustuu vuosipalkkioihin, vaikka jotkin palkkiotavoitteista voivat olla vuotta pidempää aikajaksoa mittaavia. Palkitsemisjärjestelmä koskee johtoa ja koko henkilöstöä.

Palkitsemisjärjestelmää vahvistettaessa pyritään varmistumaan siitä, että se on yhtiön ja LähiTapiola-ryhmän liiketoimintastrategian sekä tavoitteiden ja arvojen mukainen ja että se vastaa yhtiöryhmän pitkän aikavälin etua, ja on sopusoinnussa yhtiöryhmän hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa eikä kannusta liialliseen riskinottoon.

Vastuullisuus

LähiTapiola Kainuu-Koillismaan tavoitteena on tarjota asiakkailleen turvallisempaa ja terveempää elämää. LähiTapiolan yritysvastuu on paikallisia ja valtakunnallisia tekoja kestävän kehityksen edistämiseksi. Käytännön tekemistä ohjaavat yhtiöryhmän yhteiset vastuullisuusperiaatteet sekä vastuullisuuslupaukset asiakkaille, henkilöstölle, ympäristölle sekä lähiyhteisöille ja yhteiskunnalle. Painopisteinä ovat elämänturvaa ja vahinkojen ennaltaehkäisemistä painottavan strategian mukaisesti ihmisten turvallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Sijoitustoiminnassa noudatamme vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

Taloudellisen turvan tarjoaminen on pohja asiakkaiden elämänturvasta huolehtimiselle ja auttaa heitä huolehtimaan paremmin itsestään, perheenjäsenistään sekä muista läheisistään. Taloudellinen vastuu perustuu yhtiön vakavaraisuudesta huolehtimiselle.

Asiakkaiden kuuleminen ja ottaminen mukaan toiminnan kehittämiseen on asiakkaidensa omistamalle keskinäiselle yhtiölle erittäin tärkeää. Tuotteita ja palveluita kehitetään yhdessä asiakkaiden kanssa ja asiakkaat ovat mukana yhtiön toiminnan kehittämisessä muun muassa tutkimusten, tuotekehitysprosessin, testauksen sekä hallinnon kautta. Asiakaspalautteiden kerääminen ja käsittely on jatkuvaa ja järjestelmällistä. Asiakastyytyväisyyttä mitataan ja seurataan jatkuvasti.

Vuoden 2016 merkittävin hanke oli LähiTapiolan Sankarikoulutus, jossa edistettiin paloturvallisuutta kouluttamalla 27 000 suomalaiselle alkusammutustaidot. Alkusammutuskoulutusta tarjottiin vuonna 2016 asiakasetuna 100 000 asiakkaalle ja asiakkuudesta kiinnostuneelle.

Paikallisina vastuullisuustekoina palkitsimme Oikeaan aikaan oikeassa paikassa –palkinnoilla kaksi omalla toiminnallaan merkittävästi vahingon määrää rajoittanutta asiakastamme. Kalevala Kuntoutuskotisäätiölle Kuhmossa lahjoitimme monitoimirollaattorin asukkaiden käyttöön ja jaoimme heijastinliivejä Ristijärvelle, Hyrynsalmelle ja Kuusamoon päiväkotiin sekä ekaluokkalaisille, järjestimme Joulupuu-keräyksen Kuusamon ja Kajaanin toimistoillamme ja olimme mukana Kajaanin Saappaan järjestämässä hyväntekeväisyystempauksessa, jossa tarjottiin jouluateria vähävaraisille kainuulaisille lapsiperheille.

Yritysvastuun kumppaneiden kanssa tehdään laajalti yhteistyötä turvallisuuden sekä hyvinvoinnin edistämiseksi yhteiskunnassa.

Yhteistyössä Osuuskauppa Maakunnan kanssa järjestimme Kajaanin ABC-huoltamolla turvallisuuspäivän, jonka aikana tarjosimme kävijöille Sankarikoulutuksen. Mukana tilaisuudessa olivat myös poliisi, liikenneturva ja pelastuslaitos.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön kanssa toteutettiin Sankarikoulutus ja nuorten Nou Hätä! -pelastustaitokampanjassa LähiTapiola oli mukana tarjoamassa ensiapu- ja pelastustaitojen opetusta lähes 40 000 koululaiselle. Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton kanssa tuotettiin lasten vesiturvallisuuteen liittyvää aineistoa. Yhteistyö Suomen Punaisen Ristin kanssa painottui ystävä- ja tukihenkilötoimintaan. Toiminnan tavoitteena on vähentää ihmisten yksinäisyyttä ja ehkäistä syrjäytymistä.

Urheiluliittojen kanssa edistetään erityisesti lasten ja nuorten liikuntaa. Tarkoituksena on innostaa nuoria liikkumaan ja torjua nuorten syrjäytymistä

Pesäpalloseura SuperJymy Sotkamossa edistää vahvalla juniori- ja hyväntekeväisyystyöllään lähiyhteisön hyvinvointia. Myös LähiTapiola Kainuu-Koillismaa on mukana tässä työssä merkittävällä sponsorointipanoksella.

Paikallisesti tuotettavilla palveluilla on merkittävä rooli alueyhtiön yhteiskuntavastuun toteuttamisessa.

LähiTapiola pyrkii tavoitteellisesti vähentämään ympäristö- ja ilmastovaikutustaan muun muassa omistamiensa kiinteistöjen energiatehokkuudella, uusiutuvan energian käytöllä, rakennuttamisen ratkaisuilla sekä sähköisten palvelujen ja toimintatapojen edistämisellä.

LähiTapiola teki turvallisuuskoulutuksen tarjoamiseen sekä energiatehokkuuden parantamiseen ja uusiutuvan energian tuotantoon liittyvät kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumukset. LähiTapiolan tavoitteena on auttaa ihmisiä aktiivisesti ennakoimaan ja varautumaan erilaisiin tilanteisiin sekä ennaltaehkäisemään vahinkoja ja vaaratilanteita tarjoamalla ihmisten ja yhteisöjen turvallisuutta edistävää koulututusta. Kiinteistöjen energiatehokkuutta pyritään parantamaan toimitila- ja asuinkiinteistöjen energiatehokkuussopimusten mukaisesti. Lisäksi panostetaan uusiutuviin energiamuotoihin. Sitoumukset linkittävät osaltaan LähiTapiolan tekemän työn kansallisten kestävän kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteiden edistämiseen sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin.

LähiTapiola-ryhmän vuosiraportissa 2016 raportoidaan yritysvastuusta laajemmin. Se on luettavissa osoitteessa www.lahitapiola.fi/talous.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa ja LähiTapiola Vahinkoyhtiö allekirjoittavat 23.2.2017 kannanluovutussuunnitelman koskien LähiTapiola Vahinkoyhtiön LähiTapiola Kainuu-Koillismaan toimialueella harjoittamaa lakisääteisen liikennevakuutuksen liiketoimintaa ja siihen ja siihen liittyvää vakuutuskannan osan luovuttamista LähiTapiola Kainuu-Koillismaalle. Luovutuksen tarkoitus on tapahtua 30.06.2017. Suunnitelman toteutuminen edellyttää Finanssivalvonnan suostumusta.

Liikennevakuutuskannan kannanluovutusten yhteydessä on uudistettu LähiTapiola –ryhmän yhtenäisyyttä ja päätöksentekoa vahvistava sekä ryhmään kuuluvien yhtiöiden työnjakoa ja rooleja selkeyttävä ryhmäsopimus, joka tulee voimaan liikennevakuutuskantojen siirtymähetkellä.

Liikennevakuutuslain uudistus vuoden 2017 alusta tuo uusia tuote- ja bonuskilpailuetuja LähiTapiolalle. Uuden tuotteen asiakaseduilla haluamme sitouttaa asiakkaita ja palkita vahingottomuudesta entistä nopeammalla bonuskertymällä.

Sijoituspalveluneuvojan rekrytointi 1.1.2017 lähtien tukee kokonaisasiakkaiden määrän lisäämistavoitetta ja varmistaa sijoitusasiantuntemuksen alueyhtiön omassa organisaatiossa.

Osana itsenäisen Suomen 100-vuotisjuhlintaa Suomen Punainen Risti ja LähiTapiola toteuttavat Sankarikoulutus-kampanjan, jossa tarjotaan maksuton elvytyskoulutus 30 000 5.-6.-luokkalaiselle sekä 15 000 asiakkaalle hätäensiapukurssi vuonna 2017. LähiTapiola Kainuu-Koillismaan alueelle on sovittu kevään aikana viisi avointa koulutusta, jonne asiakkaamme voivat ilmoittautua. Alueyhtiö tarjoaa saman edun myös henkilökunnalleen ja edustajilleen.

Tulevaisuuden näkymät

Vahinkovakuutusliiketoiminta

Vahinkovakuutusmarkkinoiden näkymät vuodelle 2017 ovat haastavat. Matala korkotaso ja sijoitusmarkkinoiden yleinen epävarmuus rasittavat vakuutusyhtiöitä. Työllisyyden ja ostovoiman parantuessa vain niukasti odotukset laajapohjaiselle vahinkovakuutustoiminnan maksutulon kasvulle ovat hyvin maltilliset. Tietyillä alueilla palvelu- sekä markkinasegmenteissä on kuitenkin edelleen kasvumahdollisuuksia. Palkkasummien kehitys on maltillista, jolloin työtapaturmavakuutuksen kasvuympäristö on haasteellinen.

Vahinkovakuutuksen hintakilpailun odotetaan lisääntyvän ja kansainvälistyvän. Kiristyvä kilpailu heikentää osaltaan kannattavuutta. Vahinkomenon ennakoidaan pysyvän pitkän ajan keskiarvoa alhaisempana. Digitaalisaatio tehostaa ja uudistaa vahinkovakuutusliiketoimintaa. Digitaalisista palveluista muotoutuu vähitellen asiakkaille tärkein asiointikanava, ja automatisoinnilla haetaan jatkuvaa tehokkuuden parantamista. Digitaalisaatio tukee osaltaan myös toimialaliukumien kiihtymistä.

Terveys- ja hyvinvointiliiketoimintojen merkitys vakuutusyhtiöille on kasvussa. Yksityisten hyvinvointipalveluiden markkinat ovat merkittävässä muutoksessa, ja vakuutusyhtiöt ovat siinä vahvasti mukana.

Toimialan murroksessa LähiTapiolan tavoitteena on palvelujohtajuus. Strategiamme keskiössä on paras elämänturvapalvelu, jossa ennakoinnilla ja aktiivisella huolenpidolla on keskeinen rooli. Erottaudumme muista toimijoista sekä parhailla asiakashyödyillä ja -eduilla että palkitsemalla myös vahingottomuudesta. Asiakkaat odottavat digitaalisaation myötä entistä sujuvampaa, nopeampaa, helpompaa, yksilöllisempää ja paremmalla hinta-laatusuhteella tarjottavia palveluita.

Sijoitustoiminta

Vuoden 2017 käynnistyessä maailmantalouden suhdanneindikaattorit ovat suotuisammassa asennossa kuin vuosi sitten. Yhdysvalloissa kotitalouksien luottamus talouteen on vahvempaa kuin kertaakaan tällä vuosikymmenellä. Euroopassa kasvu saattaa hivenen hidastua mutta pysynee 1,5 prosentin tuntumassa. Myös Suomen taloudessa on tapahtunut positiivinen käänne. Venäjä sekä Brasilia ovat pääsemässä uudelleen kasvu-uralle ja kehittyvien markkinoiden kasvunäkymä on vahvistunut yleisemminkin.

Positiivisesta perusvireestä huolimatta suhdannenäkymään liittyy edelleen poikkeuksellisen paljon epävarmuustekijöitä lähinnä poliittisen toimintaympäristön arvaamattomuuden vuoksi. Keväällä 2017 Euroopassa käynnistyvät neuvottelut Ison-Britannian EU-eron ehdoista ja edessä on myös runsaasti vaaleja, joissa Euroopan integraatiota vastustavat voimat saattavat vahvistua. USA:ssa Donald Trumpin presidenttiys on hyvin suuri epävarmuustekijä.

Rakenteellisesti maailmantalouden suurin haaste on tuottavuuskasvun oleellinen hidastuminen. Heikon tuottavuuskehityksen vuoksi kasvutavoitteisiin pääseminen edellyttää entistä suurempaa velanottoa. Velkamäärien paisuminen puolestaan lisää nouseviin korkoihin liittyviä riskejä. Markkinat odottavat USA:n keskuspankin nostavan korkoja kahdesti vuonna 2017. Koronnostoja voi tulla enemmänkin, mikäli elvyttävä finanssipolitiikkaa nostaa inflaatio-odotuksia.

Sijoitusmarkkinoilla alkavan vuoden näkymä on riskialtis. Korot ovat saattaneet jo kääntyä pidempikestoiseen nousuun, mikä varjostaa joukkolainasijoitusten tuottonäkymiä. Osakemarkkinoillakin kurssiheilunta voi voimistua, koska arvostustasot ovat joillain markkinoilla jo melko korkeat. Euroopan keskuspankin päätös pienentää kuukausittaisia arvopaperiostojaan vuoden 2017 huhtikuusta alkaen saattaa osaltaan heikentää Euroalueen korkomarkkinoiden likviditeettiä. Toisaalta EKP:n ensimmäisiin koronnostoihin on vielä matkaa ja euroalueen lyhyet sekä keskipitkät korot säilynevät vielä vuosia hyvin matalina.

Keski-Europassa kiinteistökauppa käy edelleen erittäin vilkkaana. Euroopan tasolla vuokramarkkinoilla on jatkunut positiivinen vire ja vuokrien ennustetaan kasvavan jonkin verran vuoden 2017 aikana. Markkinoilla on tarjolla runsaasti pääomia ja kiinteistöt näyttäytyvät sijoittajille houkuttelevana sijoitusluokkana. Nämä kaikki tekijät yhdessä näyttäisivät tukevan kiinteistöjen positiivista arvokehitystä vuoden 2017 aikana. Epävarmuuden vuoden 2017 näkymiin tuo useat poliittiset riskit, mm. neuvottelut Iso-Britannian EU-erosta sekä kansanäänestykset.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa

Tuloslaskelma

VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA			1.1.2016 - 31.12.2016				1.1.2015 - 31.12.2015	
Vakuutusmaksutuotot								
Vakuutusmaksutulo		17 230 200,23				17 186 705,07		
Jälleenvakuuttajien osuus		-602 160,68	16 628 039,55			-683 989,78	16 502 715,29	
Vakuutusmaksuvastuun muutos								
Kokonaismuutos	-68 963,85				-164 174,33			
Liiketoimintasiirron osuus	0,00	-68 963,85			0,00	-164 174,33		
Jälleenvakuuttajien osuus								
Kokonaismuutos	7,47				3 627,44			
Liiketoimintasiirron osuus	0,00	7,47	-68 956,38	16 559 083,17	0,00	3 627,44	-160 546,89	16 342 168,40
Korvauskulut								
Maksetut korvaukset		-9 817 021,31				-10 615 107,85		
Jälleenvakuuttajien osuus		163 949,48	-9 653 071,83			302 644,43	-10 312 463,42	
Korvausvastuun muutos								
Kokonaismuutos	648 371,05				-289 552,02			
Liiketoimintasiirron osuus	0,00	648 371,05			0,00	-289 552,02		
Jälleenvakuuttajien osuus								
Kokonaismuutos	10 235,60				-10 411,63			
Liiketoimintasiirron osuus	0,00	10 235,60	658 606,65	-8 994 465,18	0,00	-10 411,63	-299 963,65	-10 612 427,07
Liikekulut				-4 614 598,87				-4 591 977,30
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta				**2 950 019,12**				**1 137 764,03**
Tasoitusmäärän muutos								
Kokonaismuutos			241 176,00				-536 122,00	
Liiketoimintasiirron osuus			0,00	241 176,00			0,00	-536 122,00
Vakuutustekninen kate				**3 191 195,12**				**601 642,03**
MUU KUIN VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA								
Vakuutustekninen kate				**3 191 195,12**				**601 642,03**
Sijoitustoiminnan tuotot			1 531 300,98				1 474 988,53	
Sijoitusten arvonkorotus			0,00				0,00	
Sijoitustoiminnan kulut			-455 214,38				-571 019,82	
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu			0,00	1 076 086,60			0,00	903 968,71
Muut tuotot								
Muut				1 280 966,45				1 439 406,76
Muut kulut								
Muut				-1 122 264,75				-1 262 994,53
Voitto varsinaisesta toiminnasta				**4 425 983,42**				**1 682 022,97**
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja				**4 425 983,42**				**1 682 022,97**
Tuloverot								
Tilikauden vero			-883 149,50				-183 000,00	
Aikaisempien tilikausien verot			11 423,88				-118 517,79	
Laskennallisen verovelan muutos			0,00	-871 725,62			0,00	-301 517,79
Tilikauden voitto				**3 554 257,80**				**1 380 505,18**

Tase

Vastaavaa		31.12.2016			31.12.2015	
Aineettomat hyödykkeet						
Muut pitkävaikutteiset menot			299 385,92			157 692,04
Sijoitukset						
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	1 027 762,75			1 312 388,77		
Lainasaamiset omistusyhteysyrityksiltä	0,00	1 027 762,75		0,00	1 312 388,77	
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteysyrityksissä						
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrit	1 238 852,69			0,00		
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset omistusyhteysyrityksiltä	200 000,00	1 438 852,69		0,00	0,00	
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	28 531 066,60			28 762 851,53		
Rahoitusmarkkinavälineet	2 487 646,67	31 018 713,27		1 784 374,77	30 547 226,30	
Jälleenvakuutustalletesaamiset		0,00	33 485 328,71		0,00	31 859 615,07
Saamiset						
Ensivakuutustoiminnasta						
Vakuutuksenottajilta	3 007 633,77			2 988 623,04		
Vakuutusedustajilta	0,00	3 007 633,77		0,00	2 988 623,04	
Jälleenvakuutustoiminnasta		228 029,11			193 995,58	
Muut saamiset		92 739,18	3 328 402,06		199 612,40	3 382 231,02
Muu omaisuus						
Aineelliset hyödykkeet						
Koneet ja kalusto	145 727,17			176 706,00		
Muut aineelliset hyödykkeet	19 530,00			19 506,04		
Ennakkomaksut	0,00	165 257,17		0,00	196 212,04	
Rahat ja pankkisaamiset		3 431 273,99			1 999 360,17	
Muu omaisuus		6 556,04	3 603 087,20		0,00	2 195 572,21
Siirtosaamiset						
Korot ja vuokrat		61 612,76			27 318,38	
Muut siirtosaamiset		151 324,25	212 937,01		200 212,64	227 531,02
Vastaavaa yhteensä			**40 929 140,90**			**37 822 641,36**

Vastattavaa		31.12.2016			31.12.2015	
Oma pääoma						
Pohjarahasto		1 472 260,72			1 472 260,72	
Takuupääoma		4 675 728,59			4 675 728,59	
Muut rahastot		1 569 730,11			335 107,66	
Tilikauden voitto/tappio		3 554 257,80	11 271 977,22		1 380 505,18	7 863 602,15
Vakuutustekninen vastuuvelka						
Vakuutusmaksuvastuu	7 535 807,04			7 466 843,19		
Jälleenvakuuttajien osuus	8,33	7 535 815,37		15,80	7 466 858,99	
Korvausvastuu	4 606 358,00			5 254 729,05		
Jälleenvakuuttajien osuus	-10 368,97	4 595 989,03		-133,37	5 254 595,68	
Tasoitusmäärä		15 597 211,00	27 729 015,40		15 838 387,00	28 559 841,67
Velat						
Ensivakuutustoiminnasta		178 364,33			201 299,14	
Jälleenvakuutustoiminnasta		-4 906,17			0,00	
Muut velat		1 312 012,70	1 485 470,86		589 628,77	790 927,91
Siirtovelat			442 677,42			608 269,63
Vastattavaa yhteensä			**40 929 140,90**			**37 822 641,36**

Epäsuora rahoituslaskelma

Liiketoiminnan rahavirta	**2016**		**2015**	
Voitto varsinaisesta toiminnasta	4 425 983,42		1 682 022,97	
Oikaisut				
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	-830 826,27		996 632,51	
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonkorotukset	-60 729,64		242 459,97	
Realisoitumattomat kurssivoitot/-tappiot				
Suunnitelman mukaiset poistot	28 619,70		134 807,99	
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua				
Muut oikaisut	-574 119,89		-869 872,52	
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	2 988 927,32		2 186 050,92	
Käyttöpääoman muutos:				
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys (+)	-170 544,09		-119 984,41	
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys (-)	484 143,74		-100 668,41	
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	3 302 526,97		1 965 398,10	
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista				
Maksetut välittömät verot	-871 725,62		-301 517,79	
Liiketoiminnan rahavirta		**2 430 801,35**		**1 663 880,31**
Investointien rahavirta				
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-1 569 011,72		-2 392 659,10	
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	574 119,89		869 872,52	
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	141 887,03		-24 554,24	
Sulautumisen osuus				
Investointien rahavirta		**-853 004,80**		**-1 547 340,82**
Rahoituksen rahavirta				
Maksetut osingot/takuupääoman korot ja	-145 882,73		-182 353,42	
Rahoituksen rahavirta		**-145 882,73**		**-182 353,42**
Rahavarojen muutos		**1 431 913,82**		**-65 813,93**
Rahavarat tilikauden alussa		**1 999 360,17**		**2 065 174,10**
Rahavarat tilikauden lopussa		**3 431 273,99**		**1 999 360,17**
Sulautumisen osuus				

Tunnusluvut

(% / milj. euroa)	2016	2015	2014	2013	2012
Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut					
Liiketulos	4,2	2,2	3,2	0,0	-0,1
Kokonaistulos	5,0	2,5	3,6	0,0	-0,1
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin) prosentteina	4,8	3,2	3,9	-1,8	10,4
Kokonaispääoman tuotto prosentteina	11,6	6,2	9,7	-1,7	3,1
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikan	35	36	38,0	17,0	17
Henkilöstömäärä palkkasummaan suhteutettuna	35	36	38,0	17,0	17
Vahinkovakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut					
Vakuutusmaksutulo	17,2	17,2	17,0	4,3	4
Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua prosentteina	54,3	64,9	56,0	73,2	78,1
Vahinkosuhde prosentteina	54,3	64,9	56,0	73,2	78,1
Liikekulusuhde prosentteina	27,9	28,1	30,1	28,9	27,6
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua prosentte	82,2	93,0	86,0	102,1	105,7
Yhdistetty kulusuhde prosentteina	82,2	93,0	86,0	102,1	105,7

Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiön (LähiTapiola Kainuu-Koillismaa) tilinpäätös on laadittu kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölakien mukaisesti. Lisäksi noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusyrityksen tillinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä annettua asetusta ja kirjanpitoasetuksen säännöksiä siten kuin edellä olevassa asetuksessa säädetään sekä vakuutusyhtiöitä valvovien viranomaisten, sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan, päätöksiä, määräyksiä ja ohjeita. LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiön tilinpäätös yhdistellään LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen 1.1.2016 alkaen.

Yleiset tiedot

LähiTapiola-ryhmän johtavana yrityksenä toimii LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö (LähiTapiola Vahinkoyhtiö, y-tunnus 0211034-2). LähiTapiola Kainuu-Koillismaa tilinpäätöksessä käytettävät konsernitermit tarkoittavat LähiTapiola-ryhmää. LähiTapiola Vahinkoyhtiön kotipaikka on Espoo ja sen tilinpäätös on julkaistu LähiTapiolan verkkosivuilla www.lahitapiola.fi.

Aineettomien hyödykkeiden arvostus ja jaksotus

Muut pitkävaikutteiset menot

Muina pitkävaikutteisina menoina on aktivoitu huoneistojen perusparannusmenot sekä ICT-järjestelmien suunnittelumenot. Ne esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä.

Sijoitusten arvostus ja jaksotus

Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöosakkeet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon. Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoihin on voitu tehdä arvonkorotus, mikäli niiden arvo on tilikauden päättyessä ollut pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Sijoitusomaisuudeksi katsottavan kiinteistön tai kiinteistöosakkeen arvonkorotuksen vastaerä on tuloutettu tuloslaskelmassa vuodesta 1978 lähtien, ja sitä aikaisemmin tehdyt arvonkorotukset on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonkorotusrahastoon. Käyttöomaisuudeksi katsottavan sijoituksen vastaerä on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonkorotusrahastoon.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa (tulosvaikutteisesti) enintään alkuperäiseen hankintamenoon saakka.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisenä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan osakkeiden ja osuuksien arvoon siltä osin kuin käypä arvo ylittää kirjanpitoarvon.

Lainaksi annetut arvopaperit sisältyvät taseeseen. Tiedot lainaksi luovutetuista arvopapereista esitetään taseen liitetiedoissa.

Rahoitusmarkkinavälineet

Rahoitusmarkkinavälineitä ovat joukkovelkakirjalainat ja muut rahamarkkinainstrumentit.

Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jaksotettu korkotuotoiksi tai niiden vähennyksiksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä on kirjattu rahoitusmarkkinavälineen hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta tai muista syistä aiheutuneet arvonalennukset on kirjattu. Samoin on kirjattu arvonalennuksen palautukset, mikäli rahoitusmarkkinavälineen käypä arvo on myöhemmin noussut yli alennetun hankintamenon, enintään alkuperäiseen hankintamenoon saakka.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä.

Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Kiinteistösijoitukset

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoina käytetään markkinaperusteisia käypiä arvoja. Kiinteistösijoitusten arvioinnissa sovelletaan IVS:n (International Valuation Standards) sekä hyvän kiinteistöarviointitavan (ns. AKA-kriteerit) mukaisia arviointiperiaatteita ja niiden arviointimenetelmille asettamia vaatimuksia.

Asuntokohteet arvioidaan pääosin vertailukauppoihin perustuvalla kauppa-arvomenetelmällä. Toimitilakohteiden pääasiallisena arviointimenetelmänä käytetään tuottoarvoon perustuvaa kassavirtamenetelmää. Erikoiskohteet arvioidaan kohteeseen parhaiten soveltuvalla markkinaperusteisella arviointimenetelmällä.

Arvonmäärityksen tekee Finanssivalvonnan edellyttämällä tavalla joko ulkopuolinen auktorisoitu kiinteistöarvioitsija tai LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy:n asiantuntijat ulkopuolisen auktorisoidun kiinteistöarvioitsijan ohjeistamana ja auditoimana.

Osakkeet, osuudet ja rahoitusmarkkinavälineet

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona on käytetty vuoden viimeisintä kaupantekokurssia tai sen puuttuessa ostokurssia. Muiden sijoitusten osalta on käypänä arvona käytetty todennäköistä luovutushintaa, kirjanpitoarvoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa. Pääomasijoitusrahastojen käypänä arvona on käytetty hankintamenoa tai hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvästä arvosta.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset

Lainasaamisten, talletusten ja jälleenvakuutustalletesaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa ottaen huomioon luottotappiovaaran edellyttämä nimellisarvon alentaminen todennäköiseen arvoon.

Saamisten arvostus

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset esitetään taseessa enintään todennäköisen arvon määräisenä. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemusperäinen raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta kirjataan luottotappioksi.

Ulkomaanrahamääräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi Euroopan Keskuspankin tilinpäätöspäivänä julkaisemaan kurssiin. Muiden sijoitusten osalta on käytetty hankinta-ajankohdan kurssia tai sitä alempaa tilinpäätöspäivän kurssia.

Valuuttakurssierot on kohdistettu kyseisten tulojen ja menojen oikaisueriksi. Rahojen ja pankkisaamisten sekä talletusten valuuttakurssierot samoin kuin erät, joita ei ole voitu kohdistaa suoraan tulon tai menon oikaisuksi, on kirjattu sijoitustoiminnan valuuttakurssivoitoksi tai -tappioksi.

Poistot

Rakennusten ja niiden ainesosien, kaluston, aineettomien oikeuksien ja pitkävaikutteisten menojen hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Arvioidut poistoajat ovat hyödykeryhmäkohtaisesti keskimäärin seuraavat:

Aineettomat hyödykkeet	
Huoneistojen peruskorjaukset	5-10 v
Atk-järjestelmien suunnittelukustannukset	5-10 v

Kiinteistöt	
Asuin-, toimisto- ja hotellirakennukset	40-50 v
Tavaratalo-, myymälärakennukset	30-40 v
Teollisuus-, varasto ym. rakennukset	20-30 v

Rakennusten ainesosat, menojäännöspoisto	25 %

Kalusto

Konttorikoneet, -kalusto yms., menojäännöspoisto	25 %

Rakennusten olennaisten perusparannusten vaikutus pitoaikaan arvioidaan erikseen. Tuloutettujen arvonkorotusten osalta on tehty poistot kyseisen erän pitoajan mukaan.

Kirjanpidossa tehtyjen kokonaispoistojen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus merkitään taseen vastattaviin erään "Tilinpäätössiirtojen kertymä, poistoero" ja tilikauden aikainen poistoeron lisäys tai vähennys esitetään tuloslaskelmassa erikseen.

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

Ks. kohta "Poistot".

Verotusperusteiset varaukset

Kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella on tehty tulosvaikutteisia varauksia.

Pakolliset varaukset

Tuotoista on vähennetty pakollisina eläkevarauksina velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat eläkemenot ja mahdolliset työttömyyseläkemenot, jotka kohdistuvat päättyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen.

Välittömät verot

Tuloslaskelmassa välittömät verot on esitetty suoriteperusteisesti.

Laskennalliset verovelat/-saamiset

Verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen välisiin jaksotuseroihin ja muihin väliaikaisiin eroihin liittyvät laskennalliset verovelat/-saamiset esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa. Liitetiedoissa esitetään arvostuseroista laskettu laskennallinen verovelka, jonka toteutumista pidetään todennäköisenä seuraavan vuoden aikana. Tunnuslukuja laskettaessa on otettu huomioon yhden vuoden laskennalliset verovelat.

Muut velat

Muut velat kuin vakuutustekninen vastuuvelka merkitään taseeseen nimellisarvoon.

Vakuutustekninen vastuuvelka, vahinkovakuutustoiminta

Vakuutusmaksuvastuu

Vakuutusmaksuvastuu sisältää tilivuonna ja aikaisempina vuosina kertyneestä vakuutusmaksutulosta sen osan, jota vastaava riski kohdistuu tilivuoden jälkeiseen aikaan. Vakuutusmaksuvastuun määrä lasketaan pro rata parte temporis -periaatteen mukaisesti. Vakuutusmaksuvastuusta ei ole vähennetty vakuutusten aktivoituja hankintamenoja eikä vakuutusmaksuvastuuseen sisälly siirtovastuun täydennyseriä.

Korvausvastuu

Korvausvastuu sisältää tilivuoden jälkeen yhtiön suoritettavaksi tulevat korvausmäärät, jotka aiheutuvat tilivuonna tai aikaisemmin sattuneista vahingoista ja muista vakuutustapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyy tasoitusmäärä. Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu puskuri, jolla pyritään varmistamaan vastuuvelan riittävyys myös silloin, kun vastuuvelkaan oleellisesti vaikuttavat tekijät heilahtelevat epäsuotuisasti. Vakuutusvalvontaviranomainen vahvistaa tasoitusmäärälle laskentasäännöt yhtiökohtaisesti. Vakuutusvalvontaviranomainen ei ole vielä vahvistanut tasoitusmäärän yhtiökohtaisia laskentasääntöjä, joten tilinpäätöksen tasoitusmäärälaskelma perustuu arvioon.

Eläkemuotoisten vastuiden korvausvastuun laskennassa sovelletaan 1,4 prosentin laskuperustekorkoa.

Eläkemuotoisten vastuiden korvausvastuun laskennassa käytetään vahinkovakuutuksen referenssikuolevuusmallia K2016, joka on laadittu Tapaturmavakuutuskeskuksen ja Vakuutuskeskuksen yhteistyönä.

Selostus henkilökunnan eläketurvasta ja eläkemenojen jaksottamisesta

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty TyEL -vakuutuksella Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Elossa ja lisäeläketurva LähiTapiola Keskinäinen

Henkivakuutusyhtiössä, jossa etuina ovat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläke sekä kuolemantapauskorvaus omaisille. Lisäeläke kartuttaa eläkettä vuosittain pääsääntöisesti 0,2 prosenttia TyEL:n mukaisen eläkkeen perusteena olevasta vuosiansiosta. Lisäedun piirissä ovat kaikki viiden palvelusvuoden 31.12.2013 mennessä saavuttaneet ns. Tapiola-taustaiset toimihenkilöt. Lisäeläkettä heille karttuu koko palvelusajalta. Lisäeläketurva on järjestetty LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiössä.

Toimitusjohtajan eläkeikä määräytyy lain mukaan. Muiden johtajien eläkeikä on yleinen vanhuuseläkeikä eli 63 - 68 vuotta.

Eläkevakuutusmaksut on kirjattu kuluksi suoriteperusteisesti.

Laatimisperiaatteissa tapahtuneet muutokset, jotka vaikuttavat tilikauden ja edellisen tilikauden tuloksen vertailukelpoisuuteen

31.12.2016 tilinpäätös on yhdistelty ensimmäisen kerran LähiTapiola-ryhmään. Tähän liittyen LähiTapiola-ryhmään kuuluvien sisäisten tilinpäätöserien ryhmittelyä on muutettu.

Riskienhallinnan liitetiedot

Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Riskienhallinnan lähtökohdat

Riskienhallinta on aktiivista ja ennakoivaa toimintaa, joka tunnistaa, arvioi, rajoittaa, hyödyntää ja valvoo liiketoiminnan uhkia sekä uusia mahdollisuuksia, jotka johtuvat muuttuvista ulkoisista ja sisäisistä olosuhteista tai LähiTapiolan omasta strategisesta tahtotilasta. Tavoitteena on edistää asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvuutta ja tukea liiketoiminnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Vastuullisen yritystoiminnan periaatteiden mukaisesti yhtiö huolehtii ja tiedottaa luotettavasti riskeistään sekä niiden hallinnasta asiakkaille ja muille sidosryhmille.

Riskienhallinnan pääalueet ja riskiluokat ovat:

Taloudelliset riskit	Vakavaraisuuden hallinnan riskit
	Markkinariskit
	Luottoriskit
	Likviditeettiriskit
	Keskittymäriskit
	Vakuutusriskit
Operatiiviset riskit	Toiminnan suunnittelun riskit
	Prosessiriskit
	Järjestelmäriskit
	Henkilöstöriskit
	Juridiset riskit
	Tapahtuma- ja vahinkoriskit
Toiminta-ympäristön ja strategian riskit	Yleisen toimintaympäristön riskit
	Markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen riskit
	Kilpailun luonteen ja kilpailijoiden aiheuttamat riskit
	Strategisten valintojen riskit
	Ryhmätason erityisriskit

Riskienhallinnan organisointi

Hallituksella on kokonaisvastuu riskienhallinnan järjestämisestä. Hallitus määrittelee riskien-hallinnan tavoitteet, riskinottohalukkuuden, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintaa käsittelevät suunnitelmat, varmistaa niiden huomioimisen toimintasuunnitelmissa sekä valvoo suunnitelmien toteuttamista ja noudattamista. Hallitus seuraa säännöllisesti riskienhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä. Toimitusjohtaja ja johto vastaavat riskienhallinnan käytännön valmistelusta, toteuttamisesta ja toteuttamisen seurannasta. Liiketoimintayksiköt vastaavat oman toimintansa riskien kartoittamisesta sekä niihin liittyvien riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta. Esimiesten tehtävänä on varmistaa, että liiketoimintaprosessien valvonta on riittävää ja että aina on käytettävissä luotettavaa ja ajantasaista tietoa valvonnan tuloksista. Jokainen työntekijä on velvollinen kertomaan havaitsemistaan riskeistä tai riskienhallinnan kehittämiskohteista.

Riskienhallinnan valvonnasta vastaa aina muu kuin operatiivisesta toiminnasta vastaava taho. Valvonta on vastuutettu yhtiön riskienhallintatoiminnolle. Ryhmän aktuaari-, riskienhallinta-, talous-, controller-, compliance- ja taseenhallintatoiminnot sekä sisäinen tarkastus avustavat hallitusta ja johtoa riskienhallinnan valvonnan ja riskien seurannan käytännön toteuttamisessa. Lisäksi tilintarkastus valvoo riskienhallinnan toteuttamista.

Ryhmän riskienhallintakomitealla on keskeinen rooli ryhmän riskienhallinnan toimintaperiaatteiden valmistelussa sekä ryhmän riskien seurannassa ja valvonnassa.

Raportointi

Taloudellisen informaation oikeellisuus varmistetaan riittävän ajantasaisella ja tiheällä raportoinnilla, säännöllisillä täsmäytysrutiineilla, kattavalla ja ajan tasalla olevalla dokumentaatiolla raportoinnissa käytettävistä laskentamenetelmistä ja järjestelmistä. Lisäksi liiketoimintojen päätöksenteko ja raportointitoiminnot on organisatorisesti eriytetty.

Vakuutustoiminnan riskienhallinta

Yhtiön vakuutustoiminnan riskejä ovat vahinkovakuutustoiminnan riskit ja sijoitustoiminnan riskit.

Vahinkovakuutustoiminnan riskit

Vahinkovakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun ja riskienvalintaan, vastuuvelan riittävyyteen ja jälleenvakuutussuojiin.

Hinnoitteluriskillä tarkoitetaan sitä, että vakuutusmaksut eivät riitä kattamaan vakuutussopimuksista aiheutuvia korvaussuorituksia ja toimintakuluja. Tärkeimmät hinnoitteluriskit liittyvät käytettyjen tariffimallien riskimaksujen riittävyyteen sekä kannattavuuden ja vahinkojen seurannan prosesseihin sekä niiden huomioon ottamiseen vakuutusten hinnoittelussa ja merkintäpolitiikassa.

Vakuutusten merkintäpolitiikka määrittelee sallitut vakuutusriskit. Hallitus hyväksyy vakuutusliiketoiminnan kannattavuustavoitteet ja hinnoittelustrategia ohjaa

riskivastaavaa sekä oikeudenmukaista hinnoittelua. Vakuutusten merkintäpolitiikan ja hinnoittelustrategian avulla määriteltyjen tavoitteiden toteutumisesta vastaavat liiketoimintayksiköt. Hinnoitteluun ja vakuutusmaksutasoon liittyviä riskejä hallitaan raportointi- ja laskentajärjestelmien jatkuvalla kehittämisellä, jotta tarvittavat muutokset maksutasossa saadaan yhä nopeammin korjattua. Erityisen riskialttiita vakuutusriskejä merkitään joko rajoitetusti tai ne jätetään kokonaan merkitsemättä.

Asiakasriskejä hallitaan asiakasvalintaohjeilla, niiden noudattamisen seurannalla, vahinkorekisterin käytöllä sekä esimerkiksi vakuutustutkijoiden toiminnalla. Suurien riskikeskittymien vaikutuksia minimoidaan säännöllisellä keskittymien tarkastelulla. Pyrittäessä entistä parempaan asiakasvalintaan ja riskivastaavaan hinnoitteluun, yhtenä tärkeänä keinona ovat liiketoimintayksiköiden ylläpitämät merkintä- ja hinnoitteluvaltuudet.

Ryhmän tutkimusryhmä tutkii, torjuu ja ennaltaehkäisee vakuutustoimintaan kohdistuvaa vakuutusrikollisuutta. Asiakastietojen tarkistaminen ennen asiakasvalintaa ja epäselvien vahinkojen selvittely ovat tärkeä osa tutkimusryhmän toimintaa. Vakavampien tapausten hoito siirretään viranomaisille. Tehokkaalla asiakasvalinnalla on tarkoitus pitää luottotappiot ja korvauskulut tavoitteiden mukaisella tasolla.

Vastuuvelan riittävyysriskillä tarkoitetaan sitä, että vastuuvelkaan varattu määrä ei riitä varausvuoden jälkeen maksettavaksi tulevien korvausten suorittamiseen.

Kirjanpidon vastuuvelan laskuperusteissa määritellään eri vakuutusluokkien vastuuvelan määräytymisperiaatteet. Laskuperusteet ovat määräytymisperiaatteiltaan turvaavat. Vastuuvelan riittävyyttä seurataan vuosittain ja tarvittaessa perusteisiin tehdään tarkistuksia. Vakavaraisuuslaskennassa vastuuvelan arvostaminen eroaa kirjanpidon arvostamisesta. Vakavaraisuuslaskennassa vastuuvelan arvostamisessa pyritään markkinaehtoisuuteen mm. diskonttaamalla vastuuvelka riskittömällä korkokäyrällä.

Kirjanpidon vakuutusmaksuvastuu määrätään ns. siirtovastuuna pro rata -säännön mukaisesti johdettujen vakuutus-luokkakohtaisten kertoimien avulla. Suuret, tietyn eurorajan ylittävät, vahingot varataan vahinkokohtaisesti osaksi korvausvastuuta. Muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuu (kollektiivivaraus) määrätään tilastollisesti noudattaen tavanomaisia aktuaarillisia menetelmiä. Turvaavuutta lisätään varaamalla varmuuslisä osaksi kollektiivivarausta. Vahinkojen tulevia käsittelykuluja varten tehtävä hoitokuluvaraus määrätään suhteellisena osuutena varsinaisen korvausvastuun määrästä.

Jälleenvakuutussuojiin liittyvät riskit koskevat jälleenvakuutuksenantajien luotettavuutta, suojien hankkimisessa noudatettavia hajautusperiaatteita ja suurten yksittäisten riskikohteiden merkinnässä noudatettavia periaatteita, erityisesti koskien jälleenvakuutussuojan varmistamista ennen ensivakuutusriskin merkitsemistä. Lisäksi EML-arvioihin (Estimated Maximum Loss) liittyvät arviointivirheet voivat toteutuessaan olla vahingollisia.

Jälleenvakuutussuojiin liittyvää riskiä hallitaan hallituksen vahvistamien jälleenvakuutusohjelman ja jälleenvakuutussuojien hankintaohjeen avulla. Jälleenvakuutussuojia ja -ohjelmia suunniteltaessa otetaan huomioon vakuutuskannan rakenne, riskien mahdollinen kumulaatio sekä vakavaraisuusasema. Näiden tekijöiden perusteella asetetaan omapidätysraja, joka määrittelee suurimman omalla vastuulla pidettävän määrän yksittäisissä riskeissä.

Sijoitustoiminnan riskit

Hallitus asettaa sijoitustoiminnalle tuottotavoitteen ja riskinoton rajat, joilla pyritään turvaamaan vakavaraisuus ja likviditeettiasema kaikissa markkinaolosuhteissa.

Markkinariskeillä tarkoitetaan varojen ja vastuiden markkina-arvojen muutoksia, jotka johtuvat taloudellisten muuttujien kuten korkojen, valuuttakurssien, osakekurssien tai kiinteistöjen arvojen tai arvonvaihteluiden (volatiliteetti) muutoksista.

Sijoitustoiminnan riskeiksi luetaan myös luotto-/vastapuoli- ja likviditeettiriskit. Luotto tai vastapuoliriskillä tarkoitetaan riskiä, että johdannaissopimuksen, transaktion, lainan tms. vastapuoli ei kykene selviytymään velvoitteistaan tai vastapuolen kyky selviytyä velvoitteistaan muuttuu. Likviditeettiriskillä tarkoitetaan rahoituslikviditeetti- tai markkinalikviditeettiriskiä. Edellinen liittyy rahoitustarpeiden ja -lähteiden eriaikaisuuteen ja sen hallintaan. Jälkimmäisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa sijoitusomaisuutta ei kyetä myymään riittävän nopeasti vaikuttamatta markkinoiden hintatasoon.

Hallituksen hyväksymässä sijoitussuunnitelmassa kuvataan sijoitustoiminnan tuottotavoite, sijoitusomaisuuden strateginen allokaatio, sijoitusriskien oton rajat, riski- ja vakavaraisuusasemaa kuvaavat mittarit, sijoitustoiminnan ohjaus- ja raportointiprosessit sekä toimenpiteet vakavaraisuuden turvaamiseksi.

Markkina-, luotto- ja likviditeettiriskejä mitataan ja seurataan jatkuva-aikaisesti yleisesti käytössä olevilla menetelmillä. Riskejä hallitaan limiiteillä ja hajautuksella.

Sijoitustoiminnan liikennevalot ovat vakavaraisuusseurannan keskeinen työkalu. Vihreä valo tarkoittaa tilannetta, jossa omaisuudenhoitajat voivat toimia sijoitussuunnitelman normaalien limiittien mukaan. Keltainen valo liittyy tilanteeseen, jossa sijoitussuunnitelman puitteissa tapahtuvat sijoitusriskien lisäykset tai neutraali sijoitusallokaatio eivät ole hyväksyttäviä taseen riskillisyyden kannalta. Punaisen valon tilanteessa taseen riskillisyys on liian korkea ja

tarvitaan aktiivisia riskien vähentämistoimia. Keltaisen ja punaisen valon riskiasemassa määritellään tiukennetut rajoitukset sijoitusriskeille ja mahdolliset riskien vähentämistoimenpiteet.

Pitkän aikavälin markkinaskenaarioiden vaikutusta vakavaraisuuteen ja yhtiön toimintaan tarkastellaan vuosittain laadittavassa riski- ja vakavaraisuusarviossa (ORSA).

Operatiivisten riskien hallinta

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista tekijöistä. Juridiset / oikeudelliset riskit ja tapahtuma-/vahinkoriskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Toiminnan suunnittelun riskeillä tarkoitetaan vuosisuunnittelun valintoihin, tavoiteasetantaan ja liiketoiminnan muutostilanteisiin sisältyviä riskejä. Operatiivisten riskien hallinnan lähtökohtana on pyrkiä ehkäisemään riskien toteutumista ja minimoimaan riskeistä aiheutuvia vahinkoja.

Operatiivisten riskien hallinnan keskeisimmät osa-alueet ovat riskien kattava tunnistaminen, arviointi ja raportointi eri organisaatioissa ja eri riskialueilla sekä toiminnan laadun ja oikeellisuuden varmistaminen valvonta- ja kontrollitoimenpiteillä. Operatiiviset riskit kartoitetaan määrämuotoisella riskien kartoitusmenettelyllä vuosittain osana vuosisuunnitteluprosessia sekä aina riskitilanteen olennaisesti muuttuessa. Kartoituksissa tunnistetut riskienhallintatoimenpiteet kytketään osaksi eri liiketoimintayksiköiden vuosisuunnitelmia. Prosesseihin sisältyvien valvonta- eli kontrollitoimenpiteiden avulla varmistutaan toiminnan oikeellisuudesta ja laadusta. Osana operatiivisten riskien hallintaa kirjataan toteutuneet riskit ja läheltä piti –tapahtumat sekä tarvittavat jatkotoimenpiteet ryhmän riskitapahtumarekisteriin. Toiminnan häiriöiden ja virheiden sekä operatiivisten riskien aiheuttaminen tappioiden raportointi viranomaisiille toteutetaan asetettujen vaatimusten mukaisesti. Toiminnan jatkuvuuden hallinta varmistetaan jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien säännöllisellä arvioinnilla, testauksella ja päivittämisellä. Lisäksi jokaisesta hankkeesta, projektista ja merkittävästä liiketoiminnan muutostilanteesta laaditaan aina erillinen riskikartoitus. Yhtiö on vastuussa toimintansa asianmukaisesta järjestämisestä, niihin kuuluvista velvoitteista ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta myös kaikkien ulkoistettujen toimintojensa osalta.

Operatiivisten riskien hallitsemiseksi on lisäksi erillisiä menettelytapoja ja ohjeistuksia mm.

- prosessiriskien hallintaan
- järjestelmäriskien hallintaan
- juridisten riskien hallintaan
- turvallisuusriskien hallintaan
- tietoturvariskien hallintaan
- hankkeiden ja projektien riskienhallintaan
- vakuutettavissa olevien riskien hallintaan (oma vakuutusturva)

Toimintaympäristön ja strategian riskien hallinta

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyviä riskejä ovat mm. yleisen toimintaympäristön, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen, kilpailun luonteen ja kilpailijoiden, omien strategisten valintojen ja yhtiöryhmänä toimimisen ja ryhmäsijoitusten riskit. Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyvät riskit kartoitetaan ja niiden merkittävyys arvioidaan vuosittain vuosisuunnitteluprosessin yhteydessä. Menettelynä on ohjeistettu itsearviointi. Tunnistetuttujen riskien vähentämiseksi ja pienentämiseksi sekä mahdollisuuksien hyödyntämiseksi vastuulliset tahot suunnittelevat ja toteuttavat riskienhallintatoimenpiteitä, jotka toteutetaan osana organisaatio-osien vuosisuunnitelmia. Oleellinen osa strategisten riskien hallintaa on strategisten kehityshankkeiden yhteydessä toteutettava riskienhallintatyöskentely. Riskitilannetta käsitellään säännöllisesti hankkeiden ohjausryhmissä.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

Tuloslaskelman liitteet

1. Vakuutusmaksutulo

	2016		2015	
Ensivakuutus				
Kotimaasta	17 230 200,23		17 186 705,07	
Muista valtioista	0,00	17 230 200,23	0,00	17 186 705,07
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta		17 230 200,23		17 186 705,07

1.1. Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät

Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	17 747,00	12 556,25
Vakuutusmaksuvero	3 432 246,07	3 464 060,57
Palosuojelumaksu	80 620,22	79 682,05
Yhteensä	3 530 613,29	3 556 298,87

2. Vakuutusluokkaryhmittäinen tulos

		Vakuutus-maksutulo ennen jälleen-vakuuttajien osuutta	Vakuutus-maksutuotot ennen jälleen-vakuuttajien osuutta	Korvauskulut ennen jälleen-vakuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleen-vakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia	Jälleen-vakuuttajien osuus	Vakuutus-tekninen kate ennen sijoitus-toiminnan nettotuottoa
Muu tapaturma ja sairaus	2016	2 994 879,05	2 913 912,91	-1 424 191,89	-776 201,19	-8 308,08	705 211,75
	2015	2 832 322,30	2 721 862,72	-1 533 658,00	-757 660,28	-6 622,24	423 922,20
	2014	2 608 474,89	2 513 641,08	-1 159 582,47	-739 366,96	-53 808,37	560 883,28
Maa-ajoneuvot	2016	5 060 195,05	5 050 777,71	-3 137 015,55	-1 390 379,60	-15 837,56	507 545,00
	2015	5 072 914,63	5 012 774,51	-3 410 434,96	-1 357 420,80	-18 534,17	226 384,58
	2014	5 083 458,23	5 036 943,81	-3 236 855,47	-1 440 896,01	-149 651,23	209 541,10
Palo- ja muu omaisuusvahinko	2016	7 671 987,75	7 690 745,12	-3 977 246,32	-2 134 553,00	-295 497,35	1 283 448,45
	2015	7 789 136,73	7 780 102,87	-4 505 269,79	-2 203 817,54	-217 542,16	853 473,38
	2014	7 849 824,81	7 760 161,96	-4 188 398,72	-2 397 000,42	-129 060,43	1 045 702,39
Vastuu	2016	619 551,38	618 480,24	-122 670,46	-167 203,42	-6 865,26	321 741,10
	2015	610 094,31	613 347,71	-850 298,81	-164 672,33	-5 169,91	-406 793,34
	2014	604 068,05	604 355,06	-203 160,57	-171 221,87	-28 035,39	201 937,23
Muut	2016	883 587,00	887 320,40	-507 526,04	-241 620,90	-6 100,64	132 072,82
	2015	882 237,10	894 442,93	-599 938,91	-239 537,29	-9 130,14	45 836,59
	2014	924 011,62	922 589,45	-386 124,68	-261 909,23	-47 926,37	226 629,17
Ensivakuutus yhteensä	2016	**17 230 200,23**	**17 161 236,38**	**-9 168 650,26**	**-4 709 958,11**	**-332 608,89**	**2 950 019,12**
	2015	**17 186 705,07**	**17 022 530,74**	**-10 899 600,47**	**-4 723 108,24**	**-256 998,62**	**1 142 823,41**
	2014	**17 069 837,60**	**16 837 691,36**	**-9 174 121,91**	**-5 010 394,49**	**-408 481,79**	2 244 693,17
Jälleenvakuutus	2016	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	2015	0,00	0,00	-5 059,39	0,00	0,00	-5 059,39
	2014	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	2016	**17 230 200,23**	**17 161 236,38**	**-9 168 650,26**	**-4 709 958,11**	**-332 608,89**	**2 950 019,12**
	2015	**17 186 705,07**	**17 022 530,74**	**-10 904 659,86**	**-4 723 108,24**	**-256 998,62**	**1 137 764,02**
	2014	**17 069 837,60**	**16 837 691,36**	**-9 174 121,91**	**-5 010 394,49**	**-408 481,79**	2 244 693,17
Tasoitusmäärän muutos	2016						241 176,00
	2015						-536 122,00
	2014						-2 512 084,86
Vakuutus-tekninen kate	2016						**3 191 195,12**
	2015						**601 642,02**
	2014						**-267 391,69**

Rahayksikkö EUR

3. Liikekulut sekä henkilöstöä ja toimielinten jäsenistöä koskevat liitetiedot

3.1. Kokonaisliikekulut toiminnoittain

	2016	2015
Maksetut korvaukset	1 203 184,76	1 012 777,81
Liikekulut	4 614 598,87	4 591 977,30
Sijoitustoiminnan hoitokulut	78 555,70	132 946,75
Muut kulut	1 119 264,75	1 259 495,53
Yhteensä	7 015 604,08	6 997 197,39

3.2. Tuloslaskelman erä liikekulut

Vakuutusten hankintamenot	2016	2015
Ensivakuutuksen palkkiot	728 365,02	870 346,87
Muut vakuutusten hankintamenot	1 403 131,93	1 389 747,89
	2 131 496,95	2 260 094,76
Vakuutusten hoitokulut	1 601 290,46	1 588 363,81
Hallintokulut	977 170,70	874 649,67
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	-95 359,24	-131 130,94
Yhteensä	4 614 598,87	4 591 977,30

3.3. Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

3.3.1. Henkilöstökulut	2016	2015
Palkat ja palkkiot	1 810 357,48	1 790 728,45
Eläkekulut	364 864,01	335 128,10
Muut henkilösivukulut	68 468,17	28 200,38
Yhteensä	2 243 689,66	2 154 056,93

3.3.2. Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset

Toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja		
Palkat ja palkkiot	131 831,70	0,00
Eläkesitoumukset	Toimitusjohtajan eläkeikä/eroamisikä määräytyy lain sijaisen eläkeikä/eroamisikä määräytyy lain mukaan	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallitus ja hallituksen varajäsenet		
Palkat ja palkkiot	29 900,00	0,00
Eläkesitoumukset	Ei toimisuhteessa olevia	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallintoneuvosto		
Palkat ja palkkiot	22 800,00	0,00
Eläkesitoumukset	Ei eläkesitoumuksia.	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Toimitusjohtaja , hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet		249 900,72

3.3.3. Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana		
Henkilöstö	35	36

3.4. Tilintarkastajan palkkiot eriteltyinä toimeksiantoryhmittäin

Tilintarkastus	11 800,71	6 285,05
Yhteensä	11 800,71	6 285,05

4.1. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

Sijoitustoiminnan tuotot	**2016**		**2015**	
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin				
Osinkotuotot	73 878,67		0,00	
Muut tuotot	0,00	73 878,67	0,00	0,00
Tuotot sijoituksista omistusyhteysyrityksiin				
Korkotuotot	1 789,91		0,00	
Muut tuotot	0,00	1 789,91	0,00	0,00
Tuotot kiinteistösijoituksista muihin yrityksiin				
Muut tuotot	106 867,69	106 867,69	119 889,39	119 889,39
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	283 069,22		218 913,59	
Korkotuotot	143 411,22		75 219,19	
Muut tuotot	145 563,05	572 043,49	128 262,98	422 395,76
Yhteensä		754 579,76		542 285,15
Arvonalentumisten palautukset		202 601,33		62 830,86
Myyntivoitot		574 119,89		869 872,52
Yhteensä		**1 531 300,98**		**1 474 988,53**
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistösijoituksista				
Muut yritykset	-128 818,42	-128 818,42	-104 943,83	-104 943,83
Kulut muista sijoituksista		-63 780,75		-134 981,31
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut				
Muut yritykset	-5 053,87	-5 053,87	-15 382,95	-15 382,95
Yhteensä		**-197 653,04**		**-255 308,09**
Arvonalentumiset ja poistot				
Arvonalentumiset	-141 871,69		-305 290,83	
Rakennusten suunnitelmapoistot	-4 027,72	-145 899,41	-2 432,00	-307 722,83
Myyntitappiot		-111 661,93		-7 988,90
Yhteensä		**-455 214,38**		**-571 019,82**
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvon-korotuksia ja niiden oikaisua		**1 076 086,60**		**903 968,71**
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa		**1 076 086,60**		**903 968,71**

4.2. Muiden tuottojen ja kulujen erittely

Muut tuotot	**2016**	**2015**
Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan tuotot	1 274 497,21	1 376 401,16
Muut tuotot	6 469,24	63 005,60
Yhteensä	1 280 966,45	1 439 406,76
Muut kulut		
Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan kulut	-1 119 264,75	-1 259 495,53
Muut kulut	-3 000,00	-3 499,00
Yhteensä	-1 122 264,75	-1 262 994,53

Taseen liitteet

5.1. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

Sijoitukset	2016 Jäljellä oleva hankintameno	2016 Kirjanpitoarvo	2016 Käypä arvo	2015 Jäljellä oleva hankintameno	2015 Kirjanpitoarvo	2015 Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	29 388,63	70 216,27	70 819,00	71 020,89	71 020,89	73 500,00
Muut kiinteistöosakkeet	957 546,48	957 546,48	1 044 691,23	1 241 367,88	1 241 367,88	1 500 555,00
	986 935,11	1 027 762,75	1 115 510,23	1 312 388,77	1 312 388,77	1 574 055,00
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	1 238 852,69	1 238 852,69	1 252 135,67	0,00	0,00	0,00
	1 238 852,69	1 238 852,69	1 252 135,67	0,00	0,00	0,00
Sijoitukset omistusyhteysyrityksissä						
Rahoitusmarkkinavälineet	200 000,00	200 000,00	200 000,00	0,00	0,00	0,00
	200 000,00	200 000,00	200 000,00	0,00	0,00	0,00
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	28 531 066,60	28 531 066,60	32 793 864,21	28 762 851,53	28 762 851,53	32 102 502,56
Rahoitusmarkkinavälineet	2 487 646,67	2 487 646,67	2 572 320,54	1 784 374,77	1 784 374,77	1 801 572,37
	31 018 713,27	31 018 713,27	35 366 184,75	30 547 226,30	30 547 226,30	33 904 074,93
	33 444 501,07	33 485 328,71	37 933 830,65	31 859 615,07	31 859 615,07	35 478 129,93
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:						
Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta			19 928,81			-522,98
Kirjanpitoarvo sisältää						
Muita arvonkorotuksia		40 827,64	40 827,64		40 827,64	40 827,64
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			4 448 501,94			3 618 514,86

5.2. Ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

6. Kiinteistösijoitukset

Kiinteistösijoitusten muutokset:	2016 Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	2016 Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	2016 Lainasaamiset omistusyhteysyrityksiltä	2015 Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	2015 Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	2015 Lainasaamiset omistusyhteysyrityksiltä
Hankintameno 1.1.	1 330 865,23	0,00	0,00	1 369 388,07	0,00	0,00
Vähennykset	-283 821,40	0,00	0,00	2 304,80	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	-2 507,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	1 044 536,16	0,00	0,00	1 371 692,87	0,00	0,00
Kertyneet poistot 1.1.	-12 160,00			-9 728,00		
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poi	-24 501,52			0,00		
Tilikauden poistot	-804,62			-2 432,00		
Kertyneet poistot 31.12.	-37 466,14			-12 160,00		
Arvonalentumiset 1.1.	-47 144,10			0,00		
Vähennysten ja siirtojen arvonalentun	27 009,19			0,00		
Tilikauden arvonalentumiset	0,00			-47 144,10		
Arvonalentumiset 31.12.	-20 134,91			-47 144,10		
Arvonkorotukset 1.1.	40 827,64			0,00		
Arvonkorotukset 31.12.	40 827,64			0,00		
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 027 762,75	0,00	0,00	1 312 388,77	0,00	0,00

Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet:

	2016	2015
Jäljellä oleva hankintameno	222 598,17	264 230,43
Kirjanpitoarvo	263 425,81	264 230,43
Käypä arvo	300 819,00	373 500,00

7. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteysyrityksissä

	2016	2015
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä		
Hankintameno 1.1.	0,00	0,00
Lisäykset	142 682,94	0,00
Vähennykset	-126 245,77	0,00
Siirrot erien välillä	1 266 788,03	0,00
Hankintameno 31.12.	1 283 225,20	0,00
Arvonalentumiset 1.1.	0,00	0,00
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	-24 493,58	0,00
Tilikauden arvonalentumiset	-19 878,93	0,00
Arvonalentumisten palautukset	0,00	0,00
Arvonalentumiset 31.12.	-44 372,51	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 238 852,69	0,00
Omistusyhteysyritysten liikkeeseenlaskemat rahoitus-markkinavälineet ja lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä		
Hankintameno 1.1.	0,00	0,00
Lisäykset	200 000,00	0,00
Hankintameno 31.12.	200 000,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	200 000,00	0,00
Yhteensä	1 438 852,69	0,00

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö

TASEEN LIITTEET 31.12.2016

7.1. Sijoitukset LähiTapiola-ryhmän konsolidoituun tilinpäätökseen kuuluvissa yrityksissä

Osakkeet ja osuudet, käyttöomaisuus

	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
LähiTapiola Palvelut Oy	Espoo	0,44 %	1 214 357 339,80	168 300 985,70
LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö	Espoo	0,44 %	18 009 833,34	844 406,06
Yhteensä			1 232 367 173,14	169 145 391,76

Osakkeet ja osuudet, sijoitusomaisuus

	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
LähiTapiola KR PK2 Ky	Espoo	1,62 %	21 109 491,63	-235 041,45
LähiTapiola Tontit GP I Oy	Espoo	1,22 %	102 443,59	3 205,25
LähiTapiola Tontit I Ky	Espoo	1,22 %	43 120 555,38	1 904 541,10
Yhteensä			64 332 490,60	1 672 704,90

7.2 TASEEN LIITETIETO 31.12.2016
LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö KONSERNI
MUUT SIJOITUKSET

Arvopaperi	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Kotimaiset yhtiöt, noteeratut					
Kone Oyj B	0,00	4 000,00	146 776,23	170 280,00	Suomi
MUUT		35 400,00	331 441,79	384 587,60	
Yhteensä		**39 400,00**	**478 218,02**	**554 867,60**	
Kotimaiset yhtiöt, noteeraamattomat					
MUUT		9,00	12 288,92	12 288,92	
Yhteensä		**9,00**	**12 288,92**	**12 288,92**	
Ulkomaiset yhtiöt, noteeratut					
MUUT		29 900,00	207 764,31	212 067,00	
Yhteensä		**29 900,00**	**207 764,31**	**212 067,00**	
Sijoitusrahastot					
Amundi ETF MSCI Emerging Markets UCITS ETF			1 022 953,42	1 041 411,00	Ranska
Amundi ETF S&P 500 UCITS ETF			551 382,68	600 557,20	Luxemburg
BNP Paribas Global Senior Corporate Loans			1 044 425,56	1 044 425,56	Ranska
LähiTapiola Aasia-Tyynimeri A			935 051,38	1 132 730,50	Suomi
LähiTapiola Eurooppa A			440 414,99	493 957,74	Suomi
LähiTapiola High Yield A			963 980,00	1 432 868,96	Suomi
LähiTapiola Hyvinvointi A			434 287,12	811 700,71	Suomi
LähiTapiola Infra A			138 388,97	204 648,91	Suomi
LähiTapiola Japani A			379 061,25	499 698,51	Suomi
LähiTapiola Kasvu A			200 887,57	200 887,57	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Korkomarkkinat A			2 860 431,18	2 979 190,40	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Markkinat A			508 156,78	605 616,82	Suomi
LähiTapiola Korkomaailma A			1 072 985,64	1 248 141,43	Suomi
LähiTapiola Kuluttaja A			271 662,57	382 990,88	Suomi
LähiTapiola Lyhytkorko A			204 591,59	207 099,45	Suomi
LähiTapiola Osinko A			592 277,88	756 035,40	Suomi
LähiTapiola Osinko Suomi A			340 780,44	486 529,47	Suomi
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko A			3 100 870,63	3 454 071,49	Suomi
LähiTapiola Skandinavia A			480 455,95	499 779,06	Suomi
LähiTapiola Suoja A			936 797,48	991 647,68	Suomi
LähiTapiola USA A			677 530,99	1 255 004,04	Suomi
LähiTapiola Yrityskorko A			2 714 657,71	3 333 119,58	Suomi
Pimco Socially Responsible EM Bond Fund I-EUR HA			718 924,30	790 018,73	Irlanti
Seligson Euro Corporate Bond B			514 852,94	514 852,94	Suomi
UBAM - Euro 10-40 Convertible Bond			869 734,14	888 460,70	Luxemburg
Winton Diversified Fund Lux-B Eur Oct 2016 series1			200 000,00	201 434,92	Luxemburg
iShares Barclays Capital Euro Corporate Bond			930 544,64	962 703,00	Irlanti
iShares Core MSCI Emerging Markets IMI UCITS ETF			234 275,48	234 640,00	Saksa

iShares Euro Corp Bnd ex-fin		1 489 082,43	1 505 536,00	Irlanti
MUUT		266 431,30	295 837,37	
Yhteensä		**25 095 877,01**	**29 055 596,02**	
Pääomasijoitusrahastot				
Aberdeen Property Fund Finland I Ky		235 404,84	235 404,84	Suomi
ICECAPITAL Residential Property Fund I Ky		500 000,00	546 117,27	Suomi
LähiTapiola Asuntorahasto Prime Ky		1 000 000,00	1 042 868,00	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Suomi Ky		368 224,95	385 273,97	Suomi
Tapiola KR I Ky		606 524,00	606 524,00	Suomi
MUUT		26 764,57	142 856,59	
Yhteensä		**2 736 918,36**	**2 959 044,67**	
Muut sijoitukset, osakkeet ja osuudet yhteensä	**69 309,00**	**28 531 066,62**	**32 793 864,21**	

8.1. Muut lainasaamiset erittely vakuuden mukaan

8.2. Pääomalainojen yhteismäärä

9. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

	2016				2015			
	Aineettomat oikeudet ja pitkä-vaikutteiset menot	ınakkomaksut	Liikearvo	Kalusto	Aineettomat oikeudet ja pitkä-vaikutteiset menot	ınakkomaksut	Liikearvo	Kalusto
Hankintameno 1.1.	672 664,07	0,00	0,00	504 773,98	652 522,07	0,00	0,00	500 361,74
Lisäykset	37 036,92	216 272,31	0,00	17 596,89	20 142,00	0,00	0,00	23 252,24
Siirrot erien välillä	-125 810,04	-190 523,31	0,00	-194 064,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	583 890,95	25 749,00	0,00	328 306,83	672 664,07	0,00	0,00	504 773,98
Kertyneet poistot 1.1.	-514 972,03	0,00	0,00	-308 561,94	-441 498,05	0,00	0,00	-249 659,93
Vähennysten ja siirtojen k	316 333,35	0,00	0,00	174 558,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poistot	-111 615,35	0,00	0,00	-48 575,72	-73 473,98	0,00	0,00	-58 902,01
Kertyneet poistot 31.12.	-310 254,03	0,00	0,00	-182 579,66	-514 972,03	0,00	0,00	-308 561,94
Kirjanpitoarvo 31.12.	273 636,92	25 749,00	0,00	145 727,17	157 692,04	0,00	0,00	196 212,04

10.1. Oman pääoman muutokset

	1.1.2016	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2016	1.1.2015	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2015
Pohjarahasto	1 472 260,72	0,00	0,00	1 472 260,72	1 472 260,72	0,00	0,00	1 472 260,72
Takuupääoma	4 675 728,59	0,00	0,00	4 675 728,59	4 675 728,59	0,00	0,00	4 675 728,59
Varmuusrahasto	335 107,66	1 380 505,18	-145 882,73	1 569 730,11	335 107,66	0,00	0,00	335 107,66
Tilikauden voitto	1 380 505,18	3 554 257,80	-1 380 505,18	3 554 257,80	0,00	0,00	0,00	1 380 505,18
Oman pääoman muutokset yhteensä	7 863 602,15	4 934 762,98	-1 526 387,91	11 271 977,22	6 483 096,97	0,00	0,00	6 483 096,97

10.2. Arvonkorotusrahaston erittely

10.3. Laskelma voitonjakokelpoisista varoista

Tilikauden voitto	3 554 257,80	1 380 505,18
+ Muu vapaa pääoma		
Varmuusrahasto	1 569 730,11	335 107,66
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	5 123 987,91	1 715 612,84

11. Tilinpäätössiirtojen kertymä

12. Korvausvastuu

13. Muut pakolliset varaukset

14. Laskennalliset verovelat

	2016	2015
Arvostuseroista laskettu verovelka, jonka toteutumista pidetään todennäköisenä seuraavan vuoden aikana.	600 000,00	0,00
	600 000,00	0,00

15.1. Saamisten erittely

Saamiset saman konsernin yrityksiltä	2016	2015
Muut saamiset	27 724,98	0,00
	27 724,98	0,00

15.2. Velkojen erittely

Velat saman konsernin yrityksille	2016	2015
Ostovelat	105,00	0,00
Muut velat	2 722,19	0,00
	2 722,19	0,00

15.3. Siirtovelkojen erittely

	2016	2015
Velat henkilöstölle	361 882,53	408 361,44
Muut siirtovelat	80 794,89	45 851,00
	442 677,42	454 212,44

16. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

16.1. Vakuudet

16.2. Taseeseen sisältymättömät vastuusitoumukset ja vastuut

Vuokravastuut		
Alkaneella tilikaudella maksettava määrä	127 628,00	180 428,00
Seuraavina vuosina maksettava määrä	53 235,00	234 098,00
	180 863,00	414 526,00
Arvonlisäverovastuut		
Arvonlisäverotuksen ryhmärekisteröintiin liittyen		
Konserniyritykset	949 560,94	0,00
Yhteistoimintayritykset	2 885 767,00	3 151 695,97
	3 835 327,94	3 151 695,97
Kiinteistöinvestointien arvonlisäverolain 120§:n mukainen tarkistusvastuu - 10 v. tarkistuskausi		
Muut ryhmän yritykset	55 897 024,33	53 322 373,84
	55 897 024,33	53 322 373,84
Muut vastuusitoumukset		
Merkintäsitoumukset	317 740,44	604 321,24
	317 740,44	604 321,24

Yhtiön ja LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön välillä on solmittu yhteisvastuusopimus, joka määrittelee periaatteet LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön johtaman ryhmittymän yhtiöiden vakavaraisuuden varmistamiseksi.
Lisäinformaatiota yhteisvastuusopimuksesta on Riskienhallinnan liitetiedossa kohdassa 2.1. Vakavaraisuuden hallinnan yleiset peri

17. Lähipiirilainat (VYL 8 luku 11 §)

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiön lähipiirin muodostaa yhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja tämän sijainen sekä johtoryhmän jäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet ja yhtiöt, joissa edellä mainitut henkilöt käyttävät merkittävää äänivaltaa.

Yhtiö ei ole myöntänyt lainoja lähipiiriin kuuluville.

17.1 Lähipiiriliiketoiminta (KPA 2 luku 7 b §)

Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia, jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiön vakuudet ja vastuusitoumukset konsolidointiryhmän yhtiöiden hyväksi on esitetty liitteellä . Muiden lähipiiriin kuuluvien hyväksi ei ole annettu vakuuksia eikä vastuusitoumuksia.

Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niidet ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset on ilmoitettu liitteellä .

Muut liitetiedot

Tulosanalyysi

(tuhatta euroa)	2016	2015	Muutos	Muutos %
Vakuutusmaksutuotot	16 559	16 342	217	1,3 %
Korvauskulut	-8 994	-10 612	1 618	-15,2 %
Liikekulut	-4 615	-4 592	-23	0,5 %
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	**2 950**	**1 138**	**1 812**	**159,3 %**
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisut	1 076	904	172	19,0 %
Muut tuotot ja kulut	159	176	-18	-10,0 %
Liikevoitto	**4 185**	**2 218**	**1 967**	**88,7 %**
Tasoitusmäärän muutos	241	-536	777	-145,0 %
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	**4 426**	**1 682**	**2 744**	**163,1 %**
Tuloverot ja muut välittömät verot	-872	-302	-570	189,1 %
Kauden voitto	**3 554**	**1 381**	**2 174**	**157,5 %**
Liikevoitto	4 185	2 218	1 967	88,7 %
Arvostuserojen muutos *)	830	-3 376	4 206	-124,6 %
Kokonaistulos	**5 015**	**-1 158**	**6 173**	**-533,1 %**

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö

Sijoitusjakauma käyvin arvoin 1.1. - 31.12.2016

	Perusjakauma				Riskijakauma		
	31.12.2016		31.12.2015		31.12.2016		31.12.2015
	milj.eur	%	milj.eur	%	milj.eur	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	**24,8**	**59,8**	**21,1**	**50,9**	**24,8**	**59,8**	**50,9**
Lainasaamiset [1)]	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Joukkovelkakirjalainat	21,1	51,0	18,7	45,3	21,1	51,0	45,3
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset [1) 2)]	3,6	8,8	2,3	5,6	3,6	8,8	5,6
Osakesijoitukset yhteensä	**11,4**	**27,5**	**10,5**	**25,4**	**11,4**	**27,5**	**25,4**
Noteeratut osakkeet [3)]	11,1	26,9	10,2	24,7	11,1	26,9	24,7
Pääomasijoitukset [4)]	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Noteeraamattomat osakkeet [5)]	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,6
Kiinteistösijoitukset yhteensä	**5,1**	**12,2**	**5,9**	**14,4**	**5,1**	**12,2**	**14,4**
Suorat kiinteistösijoitukset	1,1	2,7	1,6	3,8	1,1	2,7	3,8
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	4,0	9,6	4,4	10,5	4,0	9,6	10,5
Muut sijoitukset	**0,2**	**0,5**	**0,0**	**0,0**	**0,2**	**0,5**	**0,0**
Hedge-rahastosijoitukset [6)]	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muut sijoitukset [7)]	0,2	0,5	0,0	0,0	0,2	0,5	0,0
Sijoitukset yhteensä	**41,4**	**100,0**	**37,5**	**90,6**	**41,4**	**100,0**	**90,6**
Johdannaisten vaikutus [9)]							
Sijoitukset yhteensä	**41,4**	**100,0**	**37,5**	**90,6**	**41,4**	**100,0**	**90,6**

Jvk-salkun modifioitu duraatio	**3,6**

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratruktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikentyyppiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Riskijakauma voidaan esittää vertailukausilta sitä mukaan kun tietoa kertyy (ei taannehtivasti).

Mikäli luvut esitetään vertailukausilta ja kaudet eivät ole täysin vertailukelpoisia tulee tästä antaa tieto.

9) Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/-. Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.

10) Suhteellinen osuus lasketaan käyttäen jakajana "Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä" -rivin loppusummaa.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle 1.1.-31.12.2016

	Sijoitusten nettotuotot markkina arvo 8)	Sitoutunut pääoma 2)	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle
	31.12.2016			31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012
Tuotto € % sit. pääomalle	milj. euroa	milj. euroa	%	**%**	**%**	**%**	**%**
Korkosijoitukset yhteensä	**1,3**	**23,8**	**5,6**	**22,8**	**4,1**	**1,5**	**9,2**
Lainasaamiset 1)	0,0	0,0					
Joukkovelkakirjalainat	1,3	19,6	6,7	18,4	5,1	1,8	
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset 1) 2)	0,0	4,2	0,3	4,4	0,3	1,0	
Osakesijoitukset yhteensä	**0,6**	**10,0**	**6,1**	**8,3**	**9,1**	**15,1**	**-12,3**
Noteeratut osakkeet 3)	0,6	9,8	5,6	8,0	9,2	15,1	
Pääomasijoitukset 4)	0,0	0,0					
Noteeraamattomat osakkeet 5)	0,1	0,3	24,0	0,3	0,1	14,9	
Kiinteistösijoitukset yhteensä	**0,0**	**5,5**	**0,8**	**5,3**	**-2,7**	**-4,2**	**4,0**
Suorat kiinteistösijoitukset	-0,3	1,5	-17,2	1,6	-9,5	-4,2	
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	0,3	4,0	7,4	3,7	1,8	-3,8	
Muut sijoitukset	**0,0**	**0,0**	**2,5**	**0,0**			
Hedge- rahastosijoitukset 6)	0,0	0,0					
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0					
muut sijoitukset 7)	0,0	0,0	2,5		0,0	1,6	0,0
Sijoitukset yhteensä	**2,0**	**39,3**	**5,0**	**36,3**	**4,3**	**1,2**	**0,9**
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-0,1	0,0					
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	**1,9**	**39,3**	**5,0**	**36,3**	**3,9**	**-1,8**	**0,9**

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratruktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikentyyppiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat

Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta

9) Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

Tunnuslukujen laskentakaavat ja tunnuslukujen laskentaperiaatteet

Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vahinkovakuutuksen liikevaihto

= Vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
+ Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
+ Muut tuotot

Vahinkovakuutusyhtiön tulosanalyysi

Vakuutusmaksutuotot
Korvauskulut
Liikekulut
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut

Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset, niiden oikaisut ja arvon muutokset
Muut tuotot ja kulut
Osuus osakkuusyritysten voitoista ja tappioista [1]

Liikevoitto tai- tappio
Tasoitusmäärän muutos

Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja
Tuloverot ja muut välittömät verot
Vähemmistöosuudet [1]

Tilikauden voitto tai tappio

[1] Koskee konsernitilinpäätöstä

Hallituksen toimintakertomuksessa liikevoitosta (-tappiosta) käytetään termiä liiketulos ja tiikauden voitosta (tappiosta) termiä tilikauden tulos.

Kokonaistulos

= Liikevoitto tai -tappio
+ Taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvon rahaston ja arvonkorotusrahaston muutos

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin)

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden aikana tapahtuneet kassavirrat.

Kauden tuotto lasketaan ns. mukautettua Dietz:in kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin, että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun.

Sijoitustoiminnan nettotuottoerittely

= Sijoitustoiminnan suorat nettotuotot kirjanpidossa
+ Arvonmuutokset kirjanpidossa
+ Arvostuserojen muutos

Sijoitusjakauma käyvin arvoin

Sijoitussidonnaisen vakuutuksen sijoitukset eivät ole mukana sijoitusjakaumassa. Korkorahastoista pitkän koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja lyhyen koron rahastot rahamarkkinasijoituksiin.

Sijoitukset sijoitusrahastoihin ja niihin rinnastettaviin muihin yhteissijoitusyrityksiin, jotka sijoittavat kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin luetaan kiinteistösijoituksiin.

Johdannaisten siirtyvissä erissä olevat laskennalliset arvostuserot ja ennakkomaksuissa olevat preemiot kohdistetaan alla olevalle omaisuuserälle.

Raportin kohtaan Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset otetaan mukaan tase-erä Rahat ja pankkisaamiset, kauppahintasaamiset ja –velat sekä johdannaisten vakuudet.

Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta prosentteina (käyvin arvoin)

$$= \frac{\begin{array}{l}\text{Liikevoitto tai -tappio} \\ + \text{Korkokulut ja muut rahoituskulut} \\ + \text{Perustekorkokulu} \\ + \text{Arvonkorotusrahastoon/käyvän arvon rahastoon kirjattu arvonkorotus/peruutus} \\ + \text{Sijoitusten arvostuserojen muutos}\end{array}}{\begin{array}{l}\text{Taseen loppusumma} \\ - \text{Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka} \\ + \text{Sijoitusten arvostuserot}\end{array}} \times 100$$

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

Tunnusluvussa muihin rahoituskuluihin sisällytetään muut vieraasta pääomasta aiheutuneet erät kuin korkokulut, esimerkiksi tuloslaskelman eriin kirjatut korollisen vieraan pääoman kurssivoitot ja -tappiot.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana

Tunnusluku lasketaan keskiarvona kalenterikuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä. Lukumäärässä otetaan huomioon palveluksessa olleiden henkilöiden mahdollinen osa-aikaisuus. Henkilökuntaan kuuluvaksi lasketaan ne henkilöt, joille maksetaan tilikauden aikana palkkaa.

Vahinkovakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vakuutusmaksutulo

= Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Vahinkosuhde

Vahinkosuhde prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \text{x100}$$

Tunnusluku lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

Liikekulusuhde

$$= \frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \text{x100}$$

Yhdistetty kulusuhde

Yhdistetty kulusuhde prosentteina

= Vahinkosuhde + Liikekulusuhde

Riskisuhde (hallituksen toimintakertomus)

Riskisuhde prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut (ilman korvaustoiminnan hoitokuluja)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \text{x100}$$

Toimintakulusuhde prosentteina (hallituksen toimintakertomus)

$$= \frac{\text{Liikekulut + Korvaustoiminnan hoitokulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \text{x100}$$

Ehdotus voiton käyttämisestä

Hallitus ehdottaa, että tilikauden voitto 3 554 257,80 euroa käytetään seuraavasti:

Varmuusrahastoon siirretään	3 554 257,80
maksettavaksi takuupääoman korkoa	226 305,26

Mikäli hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään, jakautuu yhtiön oma pääoma seuraavasti:

Pohjarahasto	1 472 260,72
Takuupääoma	4 675 728,59
Varmuusrahasto	4 897 682,65
Edellisten tilikausien voitto	0,00
	11 045 671,96

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen 31.12.2016 allekirjoitukset

Kajaanissa 22. päivänä helmikuuta 2017.

Aimo Korhonen
Hallituksen puheenjohtaja

Arto Okkonen

Karita Karvonen

Miariikka Tervonen

Veijo Karhu

Timo Leppänen

Ville Hälinen

Ulla Sipilä
Toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Kajaanissa 05. päivänä huhtikuuta 2017

KPMG Oy Ab

Tapio Raappana
KHT

Tilinpäätarkastuskertomus

KPMG Oy Ab
Isokatu 32 B
90100 OULU

Puhelin 020 760 3000
www.kpmg.fi

Tilintarkastuskertomus

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäisen Vakuutusyhtiön yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäisen Vakuutusyhtiön (y-tunnus 0210339-6) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*. Olemme riippumattomia yhtiöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos yhtiö aiotaan purkaa tai sen toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

— tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

KPMG Oy Ab, a Finnish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity

Y-tunnus 1605405-9
Kotipaikka Helsinki

— muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta.

— arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.

— teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhtiö pysty jatkamaan toimintaansa.

— arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuvissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen sisältyvän informaation. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea toimintakertomukseen sisältyvä informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko toimintakertomukseen sisältyvä informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomukseen sisältyvässä informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Kajaanissa 5. huhtikuuta 2017

KPMG OY AB

Tapio Raappana
KHT

Hallintoneuvoston lausunto

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäisen Vakuutusyhtiön osakkaille.

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäisen Vakuutusyhtiön vuoden 2016 toimintakertomus ja tilinpäätös sekä tilintarkastuskertomus.

Hallintoneuvosto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Hallintoneuvosto hyväksyy tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen ja yhtyy hallitukseen ehdotukseen tilikauden voiton käyttämisestä.

Kuhmossa 27.04.2017

Hallintoneuvoston puolesta

Heikki Kanniainen
puheenjohtaja

Yhteystiedot

LähiTapiola Kainuu-Koillismaa

Kauppakatu 21
87100 KAJAANI

www.lahitapiola.fi